

Kati Tuppurainen

VIHAPUHETTA VAI
SANANVAPAUTTA
- Katsaus vihapuheiden retoriikkaan

Opinnäytetyö
P700SNB

Marraskuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>8. marraskuuta 2012</p>		
<p>Tekijä(t) Kati Tuppurainen</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö</p>		
<p>Nimeke</p> <p>Vihapuhetta vai sananvapautta – katsaus vihapuheiden retoriikkaan</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tarkemmin vihapuheiden ilmenemismuotoja, sekä niiden sisältöjä Internetin suomi24.fi – keskustelupalstoilta kerättyjen viestien kautta. Tarkoituksena on myös tutkia ja analysoida vihapuheita, sekä tutkimusaineistoa retorisiin eli puheopillisiin keinoin.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jossa tehdään aineistolähtöistä analyysia ja teemoittelua. Tutkimusaineiston kerääminen rajattiin vuoden mittaiselle jaksolle kesäkuusta 2011 – kesäkuuhun 2012. Tutkimus perustuu keskustelupalstoilta löydettyihin ja poistettuihin viesteihin, sekä vihapuheilmiön tarkempaan peilaamiseen niin nykypäivän kuin historiankin valossa.</p> <p>Tutkimuksessa tuli ilmi useampaan otteeseen vihapuheiden tulkinnanvaraisuus ja luokittelun vaikeus. Retorisen teemoittelun avulla tutkimusaineisto pilkottiin moneen osaan ja viesteistä löytyi paljon erilaisia vaikutuskeinoja ja ilmaisutapoja, jotka kertovat muun muassa viestien kirjoittajien ideologioista ja mielipiteistä.</p>			
<p>Asiasanat (avainsanat) Vihapuhe, rasismi, retoriikka, ideologiat</p>			
<p>Sivumäärä 42 + 1</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli Suomi</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> </table>	Kieli Suomi	URN
Kieli Suomi	URN		
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä)</p>			
<p>Ohjaavan opettajan nimi Laura Hokkanen</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomi 24 Oy</p>		

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 8 th November 2012	
Author(s) Kati Tuppurainen		Degree programme and option Civic Activities and Youth work	
Name of the bachelor's thesis Hate Speech vs. Free Speech – a rhetorical view on hate speech			
Abstract The objective of this bachelor's thesis is to examine the different manifestations of hate speech and its contents through the messages of the suomi24.fi -discussion board on the Internet. The purpose is also to study and analyse hate speech and research material in a rhetorical way. This thesis is a qualitative study. The gathering of the research material was narrowed down to a time period from June 2011 to June 2012. The research is based on the messages found on and removed from the discussion board and it reflects the phenomenon of hate speech in the light of modern day and history. The ambiguousness and difficulty in categorising hate speech became apparent in this research many times. With the help of rhetoric theming and dividing the research material into several categories, it was possible to find different types of techniques of trying to influence people's opinions and different ways of expression in the messages, which state for example the ideologies and opinions of the message writers.			
Subject headings, (keywords) Hate speech, racism, rhetoric, ideologies			
Pages 42 + 1	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Laura Hokkanen		Bachelor's thesis assigned by Suomi 24 Ltd.	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA TUTKIMUSONGELMAT	2
2.1	Suomi24.fi	3
2.2	Aineiston analysointimenetelmät ja rajaaminen	4
3	VIHAPUHE	4
3.1	Historiaa.....	5
3.2	Suomi eilen	6
3.3	Suomi ja maailma tänään.....	7
3.4	Vihapuhekeskustelu mediassa	8
4	VIHAN OLEMUS JA SALLITTAVUUS	11
4.1	Laillisuuden rajat	11
4.2	Internet kokoontumispaikkana.....	13
4.2.1	Trollaaminen	13
4.2.2	Fleimaaminen.....	14
5	SANOJEN VOIMA JA VAIKUTUS.....	14
5.1	Retoriikka	15
5.1.1	Logos.....	16
5.1.2	Ethos	17
5.1.3	Pathos.....	17
5.2	Demagogia.....	18
5.2.1	Nationalismi.....	19
5.2.2	Populismi	19
5.3	Huumorin rajat ja ironia.....	20
6	TUTKIMUSTULOKSET	21
6.1	Viestisisältöjen Logos.....	22
6.2	Viestisisältöjen Ethos.....	25
6.3	Viestisisältöjen Pathos	27
6.4	Viestisisältöjen nationalismi.....	29
6.5	Viestisisältöjen populismi.....	31
6.6	Viestisisältöjen huumori ja ironia.....	33
7	POHDINTA	35

LIITE/LIITTEET

1 Viestisisältöjen pää- ja oheisteemat

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena ja tutkimuksen kohteena ovat viime aikoina paljon esillä olleet vihapuheet. Työn tilaajana toimii Suomi 24 Oy ja työn tarkoituksena on tutkia mediakirjoittelua erityisesti suomi24.fi -keskustelupalstoilla. Internetin arkipäiväistymisen myötä ihmiset ilmaisevat itseään hyvinkin rohkeasti eri foorumeissa, määrätynlaisen anonymiteetin suojassa ja se luo mahdollisuuden tutkia sekä analysoida puheiden sisältöjä ja teemoja tarkemmin.

Vihapuhekeskustelut ja -kirjoittelut voidaan nähdä yhtenä aikamme merkittävänä ilmiönä. Se on alkanut näkyä muun muassa koulumaailmassa, missä lasten ja nuorten arveluttavat puheet ovat muuttuneet teoiksi (Pöntinen 2012). Vihapuhe voi olla sanana melko uusi, mutta todellisuudessa provosoivaa ja yllyttävää kieltä on käytetty läpi historian; ilmaisutavat ja – foorumit ovat vain olleet erilaisia. Suvaitsemattomuus syntyy usein juuri ennakkoluuloista sekä erilaisista olettamuksista muita ihmisiä kohtaan.

Opinnäytetyössä keskitytään nimenomaan vihapuheisiin sekä vihakirjoitteluihin. On hyvä ymmärtää mistä niissä on kyse; missä kulkee sananvapauden ja missä taas rikollisen toiminnan raja? Näiden kahden välinen suhde on monimutkainen, mutta tärkeä. Sananvapauden liiallinen rajoittaminen voi johtaa tiukkaan sensuuriin, mikä ei puolestaan tue demokratiaa. Verkkokeskusteluissa nähtävät kirjoitukset ovat usein yleistäviä sekä halventavia, mutta niissä syyllistytään kuitenkin harvoin rikokseen. Tutkimuksen tekee ajankohtaiseksi vihapuheiden medianäkyvyys.

Vihaa ilmaistaan niin puheiden kuin tekojenkin kautta, mutta usein puheita vähätellään. On kuitenkin tärkeätä nähdä kummankin vihamuodon merkittävyys sekä vahingollisuus. Vihapuheiden kohteiksi voi joutua melkein kuka tahansa ja harmittavan moni on sitä jo kokenutkin. Usein, kun joku sanoo jotain sopimatonta, hän nopeasti kertoo vitsailevansa. Saammeko siis sanoa mitä vain, jos vitsailemme? Vihapuheiden tutkimisen tekeekin haasteelliseksi juuri aiheen tulkinnanvaraisuus. Laissa ei ole erikseen määritelty vihapuheen sisältöjä tai rakenteita.

Tutkimuksellisessa teoriaosuudessa vihapuhe-käsitettä avataan lisää erilaisten raporttien sekä julkaisujen kautta. Vuoden mittaiselle aikajaksolle rajattu pienimuotoinen sanomalehtikatsaus tuo myös hyvin esille asian medianäkyvyyden. Opinnäytetyössä

peilataan vihapuheita niin historian kuin nykypäivänkin näkökulmasta. Rasismi ja erilaiset vihapuheet nostavat usein päätään juuri taantumien aikoina ja ehkäpä siinä syy myös sille, miksi aihe on tällä hetkellä niin ajankohtainen. Suomen poliittinen ilmasto on myös muuttunut ja tuonut mukanaan vihapuhekeskustelun. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön näkökulmasta katsottuna aihe voidaan nähdä muun muassa mediakasvatuksellisesti tärkeänä asiana. Työssä pureudutaan yhteen tämän ajan digitaaliseen ilmiöön, mikä sivuaa niin nuorten kuin aikuisväestönkin elämää.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Sen kautta on tarkoitus ymmärtää vihapuheita ilmiönä sekä tiedostaa niiden merkitys nyky-yhteiskunnassa. Mistä erilaiset ikävät puheet saavat alkunsa ja millä tavoin ihmiset ilmaisevat itseään? Tutkimusaineistoa käydään läpi retoriikan eli puhetaidollisen opin kautta. Ihmiset käyttävät itsensä ilmaisussa usein monenlaisia teho- ja vaikuttamiskeinoja, usein jopa tietämättään. Retoriikka antaa käteviä työkaluja aineiston ja vihapuheiden rakenteen tutkimiselle.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyössä toteutetaan laadullista tutkimusmenetelmää, jota voisi kutsua myös ymmärtäväksi tutkimukseksi, koska sen kautta voimme saada tutkitusta asiasta syvällisemmän ja kokonaisvaltaisemman käsityksen (Tuomi & Sarajärvi 2011, 18, 28 – 29). Tämä on tärkeä tekijä, kun kyseessä on niin tulkinnanvarainen aihe kuin vihapuhe. Teoreettisen pohjan luominen on tärkeää, jotta tutkimusaineistolle ja tutkitulle ilmiölle saadaan vertailupohjaa. Sen kautta aineistoa pystytään analysoimaan paremmin ja sille löytyy erilaisia yhtymäkohtia niin historiasta kuin nykypäivästäkin.

Teoreettisen viitekehyksen tärkeimmäksi osaksi nousee retoriikka. Tutkimusaineistoa tutkitaan ja peilataan retoriikan eri osa-alueiden kautta, jotka mahdollistavat aiheen tarkemman määrittelyn ja teemoittelun. Esimerkiksi huumorin käyttöä ja merkitystä voidaan tutkia retorisen ironian avulla. Teoreettista viitekehystä varten on tutkittu myös kirjallisuutta ja erilaisia julkaisuja, joissa tuodaan ilmi käsitteitä vihapuhe ja vihakirjoittelu, rasismi, ennakkoluulot sekä muukalaisviha.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää mitä vihapuhe oikeastaan on ja miten se näytetään meille, erityisesti Internetin keskustelupalstoilla käytävän kommunikaation kautta. Tämän lisäksi opinnäytetyössä peilataan tämän hetkistä yhteiskunnallista tilannetta sekä niitä mahdollisia tekijöitä, jotka saavat aikaan vihapuheita.

2.1 Suomi24.fi

Opinnäytetyön tilaajana toimii Aller Media Oy:n omistama Suomi 24 Oy. Näin ollen myös tutkimusaineisto koostuu suomi24.fi - verkkosivuston keskustelufoorumeilta poimituista sekä poistetuista viesteistä. Suomi24.fi on Suomen suurin ja Pohjoismaiden aktiivisin verkkoyhteisö, jota käyttää yli 1.3 miljoonaa ihmistä viikossa. Sivustoille kirjoitetaan viikoittain 200 000 kommenttia, joita valvoo lukuisat käyttäjämooderattorit sekä muut valvojat. (Aller Media Oy 2011.)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto tukee hyvin aiheen ajankohtaisuutta. Se on rajattu vuoden kestäväälle aikajaksolle; kesäkuusta 2011 kesäkuuhun 2012. Aineisto koostuu pääasiallisesti Suomi 24 Oy työntekijöiden poistamista viesteistä. Kaikkien poistettujen viestien joukosta tutkittavaksi rajautui kymmenkunta erilaista viestiketjua, joiden hakusanoja olivat muun muassa rasismi, vihapuhe, alakulttuurit, monikulttuurisuus, romanit, uskonto sekä homoseksuaalisuus. Rajasin sopivan tutkimusaineiston (n = 55) suomi24.fi Oy:n managerin sähköpostitse minulle välittämistä viestiketjuista sekä itse keräämistäni viesteistä. Kävin säännöllisesti Suomi24.fi – keskustelufoorumeilla ja etsin mahdollisia vihapuheita, joita sivuston käyttäjämooderattorit eivät vielä olleet ehtineet poistaa.

Kaikilla hakusanoilla löytyi erittäin suuret määrät viestejä, joten varsinaisten vihapuheiden etsiminen ja löytäminen oli haasteellista. Vihapuheiden etsiminen määräytyillä hakusanoilla rajoitti tutkimusaineistoa siinä mielessä, että sisältöjen teemat määriteltiin jo valmiiksi etukäteen. Yllätyksiä ei siis juuri tullut eteen. Esimerkiksi sanalla vihapuhe löytyi paljon lähinnä ihmisten keskustelua siitä, mitä he pitävät vihapuheina, mutta ei varsinaisesti vihapuheeksi luokiteltavaa tekstiä. Varsinaisten vihapuheiden etsimistä vaikeutti myös viestien luokittelun haasteellisuus; mitään virallista vihapuhe-lokeroa ei ole vielä määritelty.

2.2 Aineiston analysointimenetelmät ja rajaaminen

Laadullinen tutkimus mahdollistaa sen, että tutkimuksessa voidaan lähteä liikkeelle puhtaalta pöydältä. Aineistolähtöisen analyysin avulla ilmiön olemuksesta saadaan perustietoa ja teoria alkaa rakentua saadun aineiston kautta. Tutkimusaineiston tieteellisenä kriteerinä ei toimi siis määrä vaan laatu eli käsitteellistämisen kattavuus. Laadullisen tutkimuksen yksi analysointimenetelmä on teemoittelu. Sen kautta aineistosta on mahdollista nostaa esille tutkimusongelmaan liittyviä teemoja. (Eskola & Suoranta 1998, 18 – 19, 175.)

Suomi24.fi -sivuston keskustelupalstoilta kootun tutkimusaineiston teemoittelu tapahtui aineistolähtöisesti; viestit jaoteltiin sisältöjensä pohjalta retoriikan eri osa-alueisiin, kuten esimerkiksi populismiin tai pathokseen. Tutkimuksessa käytetyt retoriikan osa-alueet ja peruskäsitteet luovat pohjan tutkimusanalyysille. Nämä esitellään työssä myöhemmin (ks. luku 5).

Tutkimusaineiston tarkempi rajaus noin kahdestasadasta viestistä reiluun viiteenkymmeneen tapahtui siten, että aineistosta karsittiin pois kaikki ne viestit, jotka eivät täyttäneet vihapuheen virallisempaa määrittelyä. (ks. luku 4.1.)Viestien asiasisällöt toistivat usein toinen toistaan ja siinä tapauksessa tutkimusaineistoon valittiin teemaa parhaiten edustavat viestit. Kaiken kaikkiaan tavoitteena oli saada kokoon mahdollisimman monipuolinen ja kattava tutkimusaineisto.

3 VIHAPUHE

Vihapuhe on noussut merkittäväksi uutisaiheeksi parin viimeisen vuoden aikana. Se on sanana melko uusi, mutta todellisuudessa vihapuheilla on pitkä historia. Vihapuheen synonyymi voisi yhtäläillä olla rasismipuhe, koska loppujen lopuksi siitä siinä on kyse. Rasismipuheen kohteeksi voi joutua melkein pä kuka tahansa vähemmistöön kuuluva tai jollakin tavalla muista poikkeava yksilö. Vihapuheiden määrittely on yllättävän vaikeaa, koska kyseessä ei ole absoluuttinen käsite tai ilmiö. Kaikki on tulkinanvaraista; milloin on kyse loukkaamisesta ja milloin taas mielipiteen esittämisestä?

Rasismien määrittelyssä on myös omat ongelmansa, koska aikojen saatossa rasismi on muuttanut muotoaan useampaan otteeseen. Siihen vaikuttavat muun muassa poliittiset ja yhteiskunnalliset tekijät, maailmankuvan muuttuminen sekä tieteiden kehittyminen. Rasismi on yleisesti kuitenkin mielletty yhdeksi syrjinnän ilmiöksi, jota määrittävät erilaiset uskomukset ja toiminnot. Ne perustuvat ajatukseen eri rotujen ja ihmisryhmien erilaisuudesta sekä ominaisuuksista. Näillä poikkeavuuksilla on sitten perusteltu *alempirotuisten* alistamista. (Jokisalo & Simola 2010, 7 – 8.) Kaiken oudon ja vieraan täytyy olla jollakin tasolla huonompaa.

Kaikilla ihmisillä on jonkinlaisia ennakkoluuloja. Niiden kautta on helpompi hahmottaa maailmaa, kun monimutkaisista ilmiöistä tehdään yksinkertaisia. Ennakkoluulot kertovatkin usein tietämättömyydestä. Jaamme helposti ja huomaamattamme ihmisiä erilaisiin ryhmiin, mutta oleellisempaa on tiedostaa se, millaisia asenteita ja arvostuksia liitämme heihin eli pidämmekö joitakin ihmisryhmiä toisia parempina? (Kanninen & Markkula 2011, 18.)

3.1 Historiaa

Vihapuhe-ilmiö on nähtävissä melkeinpä kaikkialla, kaikkina aikoina. Ennakkoluulot ja olettamukset synnyttävät helposti suvaitsemattomuutta, ahdasmielisyyttä sekä muukalaisvihaa. Jokisalon ja Simolan (2010, 49 – 50) mukaan rasismia ja sen lieveilmiötä on pidetty vieraina asioina suomalaisessa yhteiskunnassa. Syynä tähän oli muun muassa se, että itse suomalaisia pidettiin rasismien kohteina, ei sen kannattajina. Suomalaiset luokiteltiin pitkään rotuteoreettisesti alempiarvoisen mongolirodun edustajiksi. Edellä mainitun lisäksi Suomi on kohdannut monikulttuurisuuden ja sen haasteet vasta melko myöhään. 1990-luvun alkuun asti Suomi oli pitkälti monokulttuurinen maa.

Romanit jalkautuivat Suomeen 1500-luvulla ja Ruotsi-Suomi hallitusvaltaa myöten suhtautui heihin kielteisesti. Romaneilta kiellettiin esimerkiksi sairaanhoito ja kaikki kirkolliset menot. Myöhemmin laadittiin hirttolaki, jonka myötä kaikki Ruotsi-Suomessa tavatut romanit sai tappaa vapaasti. 1900-luvulla alkoi romanien sulauttaminen valtaväestöön. (Suomen romanit 2004, 6.) Muita perinteisiä vähemmistöjä Suomessa ovat saamelaiset, juutalaiset ja venäläiset, mutta täällä heihin kohdistunutta syrjintää ei ole tulkittu rasismien ilmentymiksi. Sisällissodan jälkeen haluttiin luoda

ruotsalaisen ja venäläisen Suomen tilalle ehjä, muukalaisuudesta vapaa, suomalainen Suomi. (Jokisalo & Simola 2010, 50.)

Historiaa tutkimalla on helppo huomata kuinka ”lama nostaa aina ääriajattelua ja pahimmillaan tekee siitä yleisesti hyväksytyä politiikkaa”. Hitlerin valtaannousu olisi jäänyt aatetasolle ilman 1930-luvun lamaa. Kun elämä on kovaa, on helppo alkaa etsiä syntipukkeja omalle kurjuudelle ja ihmiset usein päätyvät helppoihin ja äärimmäisiin tekoihin. Yhtäkkiä lama onkin sosiaaliturvaa hyväksikäyttävien tummaihoisten, EU:n tai homoseksuaalien syytä. Sitä ei kukaan tiedä mitä he ovat tarkalleen tehneet, mutta jotain hämärää kuitenkin. Ääriajattelijoita yhdistävät usein pelko, mitä ei pystytä järkevästi selittämään. (Hänninen & Hänninen 2010, 21 – 22.)

Jaakkolan (1995, 78) mielestä ulkomaalaisiin suhtautuminen ”ei ole irrallinen ilmiö vaan osa laajempaa asennekokonaisuutta. Ne jotka suhtautuvat kielteisesti ulkomaalaisten maahanmuuttoon ja oikeuksiin Suomessa, suhtautuvat kielteistemmin myös kotimaisiin etnisiin vähemmistöihin, kuten saamelaisiin, mustalaisiin, juutalaisiin ja muslimeihin. Kielteinen suhtautuminen ei rajoitu vain muihin etnisiin vähemmistöihin. Ulkomaalaisvastaiset suhtautuivat muita kielteistemmin myös homoseksuaaleihin ja aseistakieltäytyjiin – jotka eivät uhkaa kenenkään taloudellista asemaa tai työmahdollisuuksia.”

3.2 Suomi eilen

Rasismista, kulttuurisista eroista, sekä maahanmuuttajista alettiin keskustella enemmän 1990-luvulla, jolloin Suomi alkoi muuttua entistä enemmän monikulttuuriseksi yhteiskunnaksi. Onkin tärkeää nähdä menneisyys, jotta voimme ymmärtää nykypäivää ja sen ilmiöitä paremmin. (Jokisalo & Simola 2010, 49.)

1990-luvulla Suomen taloudellinen tilanne heikentyi rajusti ja työttömyysluvut nousivat huippuunsa. Pohjoismaisissa tutkimuksissa on huomattu, että ne kantaväestön ryhmät, jotka kokivat maahanmuuttajien uhkaavan omaa sosioekonomista asemaansa, suhtautuivat ulkomaalaisiin muita kielteistemmin. Näitä olivat muun muassa alemmin koulutetut ja vähätuloiset. Myös vanhemmat ihmiset ja maalla asuvat suhtautuivat ulkomaalaisiin kielteistemmin kuin nuoret ja kaupunkilaiset. Taantumien pahentuessa monilla korkeasti koulutetuillakin alkoi olla huoli omasta pärjäämisestään; kun oma sosioekonominen asema on uhattuna, omat mielipiteet ja asenteet jyrkkenevät helpos-

ti. Yleensä sosioekonomista uhkaa kokevat eniten ne, joilla on heikoimmat resurssit hallita omaa elämäänsä. (Jaakkola 1995, 3, 5.)

Jaakkola (1999, 23) uusi tutkimuksensa maahanmuutosta ja etnisistä asenteista vuonna 1998. Lama alkoi hellittää otettaan ja samoin kävi myös ihmisten asenteissa. Heti kun työllisyystilanne parani, muutti moni asenteitaan ulkomaalaisia kohtaan myönteisimmiksi. 1990-luvun taantumana myötä myös median rooli asenteiden vaikuttimena vahvistui. Ulkomaalaisten määrän noustessa, tiedotusvälineet alkoivat levittää erilaisia uhkakuvia pakolaisten hallitsemattomista tulvista tai huumeiden leviämisestä Suomeen. Raflaavien otsikoiden voidaan ajatella vaikuttaneen suomalaisten asenteisiin kielteisesti. (Jaakkola 1995, 4.)

3.3 Suomi ja maailma tänään

Nykymaailma tuntuu olevan entistä jakautuneempi. Ympäri maailman väännetään kättä muun muassa parhaasta talousjärjestelmästä, maahanmuuton ongelmista, seksuaalivähemmistöjen oikeuksista ja ilmastonmuutoksen haasteista. Keskustelussa äänekkäimpiä ovat eri ideologioiden, uskontojen ja poliittisten ryhmittymien ääriajattelijat, jotka eivät juuri perustele mielipiteitään valistuneesti. He eivät anna tilaa dialogiselle ja kaikkien mielipiteitä esiin tuovalle keskustelulle. (Hänninen & Hänninen 2010, 15 – 16.) Maailman nopea muuttuminen tuottaa lisää suvaitsemattomuutta, väkivaltaa, syrjintää, rasismia ja jopa terrorismia, niitä *toisia* kohtaan. Ratkaisemattomina näistä ilmiöistä voi syntyä vaikea kierre yhteiskunnassa. (Jokisalo & Simola 2010, 95.)

EU:n perusoikeusviraston johtaja Morten Kjaerum ilmaisi pelkäävänsä vuonna 2008 puhjennun finanssikriisin ja laman lisäävän rasismia ja vähemmistöjen syrjintää. Kaikenlaisen rasismi- ja vihakirjoittelun määrä on lisääntynyt selvästi. Kirjoittelujen lisääntyminen kertoo laajemmasta kokonaisuudesta ja se kuvastaa ihmisten asenteiden jyrkkenemistä. Euroopassa koetaan uudenlaista äärioikeistolaistumisen aikaa. (Jokisalo & Simola 2010, 95.)

Rasistisille aatteille löytyy Suomessakin kannattajansa ja eri kansallisuusryhmiin suhtaudutaan vaihtelevasti. Kielteisesti asennoituvilla ihmisillä ei kuitenkaan useimmiten ole minkäänlaista aikomusta vahingoittaa tai loukata ulkomaalaisia henkilökohtaisesti.

Valtaosaa rajoittaa kulttuurin käyttäytymistä koskeva sosiaalinen kontrolli. (Jaakkola 1999, 170.)

2010-luvun alussa ääneen ovat päässeet kiihkoilijat. Kaikenlainen ääriliikkeitä on kasvussa, eikä se enää pysy marginaalissa. Läpi aikojen ihmiset ovat laukoneet stereotyyppioihin ja mutu-tunteisiin pohjaavia mielipiteitä, mutta ne on jätetty oman arvonsa nojaan. Jostain syystä näille ääriajatuksille on nykyään tilausta ja kannatusta. Internetin roolia ääriajattelun vahvistumisessa ei voi vähätellä. Se on luonut meille maailman, missä jokainen on eniten oikeassa ja älykkäin, moraalisin tai jopa moraalin yläpuolella. Verkon kautta on helppo saada äänensä kuuluviin aatetaustasta riippumatta ja tuki-joita löytyy tuon tuosta. Valitettavaa on, että ”Internetissä älykkäätkin ihmiset laukovat typeryyksiä.” (Hänninen & Hänninen 2010, 253 – 254.)

3.4 Vihapuhekeskustelu mediassa

Kuluneen vuoden aikana vihapuhekeskustelu on näkynyt selvästi eri medioissa ja se on herättänyt paljon eriäviä mielipiteitä ihmisissä. Mahdollisia syitä vihapuheiden esiintymiselle ovat olleet aiemmin mainittu talouden taantuma, maahanmuuttokriittisyyden lisääntyminen sekä Norjan joukkosurman kaltaiset tragediat ja kouluampumiset, joihin on liittynyt jonkinasteista poliittista ideologiaa. Tähän lukuun on koottu erilaisissa artikkeleissa käsiteltyjä teemoja ja uutisia vihapuheisiin liittyen. Artikkeleiden kautta on helpompi nähdä se ilmapiiri-ilmasto, missä suomalaiset ovat eläneet viime aikoina ja samalla ne luovat eräänlaisen kontekstipinnan tutkimusaineistolle.

Syyskuussa 2011 muun muassa eri puolueiden nuorisopoliitikkoja, eri alojen tutkijoita ja kirjailijoita kokoontui keskustelemaan vihapuhe-käsitteestä Yleisradion TV2:n Vihaillassa. Keskustelijat eivät löytäneet yhteistä säveltä ja kädenvääntö sanan määrittelystä jatkui koko ohjelman ajan. (TV2:n vihaillassa ei päästy yksimielisyyteen vihapuhe-käsitteestä 2011). Useat poliitikot ovat joutuneet arvostelujen kohteeksi vihapuhekeskustelussa ja etenkin muutamia perussuomalaisten kansanedustajia on syytetty rasismista ja vihanlietsonnasta. Perussuomalaisten lainopillinen asiantuntija koki tarpeelliseksi ohjeistaa puolueen kansanedustajia asiassa ja neuvoi heitä välttämään muun muassa sanoja *neekeri*, *ryssä*, *ählämi* ja *hurri*. Samoihin aikoihin myös eduskunnassa laadittiin uusia ohjeita, joiden mukaan istuntosalissa keskustaa ei saa kutsua *kepuksi*, eikä perussuomalaisia *persuiksi*. (Nisula 2011.)

Apulaisvaltakunnansyyttäjä Jorma Kalskeen mielestä poliitikot kosiskelevat äänestäjiä rasistisilla vihapuheilla ja kun sanomisista nousee kohu, sanoo tekijä halunneensa vain herättää keskustelua. Kalske kuitenkin korosti, että eri kansanryhmien julkinen leimaaminen tekaistuilla väitteillä esimerkiksi nettikirjoituksissa on lainvastaista. (Apulaisvaltakunnansyyttäjä arvostelee poliitikkoja vihapuheista 2011.)

Helmikuussa 2012 nousi kohu, kun perussuomalaisten valtuutettu Tommi Raution kirjoitus Facebookissa tuli julki. Hän oli kirjoittanut sinne, että antaisi Oulun ulkomaalaistaustaisen pizzeria-omistajan ampujalle kunniamerkin. Perusteluna hän käytti maahanmuuttajien ja suomalaisten välistä ”käynnissä olevaa sotaa”. (Soini: Köyliöläinen Rautio erotettaneen puolueesta 2012). Saman puolueen toinen poliitikko, Jussi Halla-aho, puolestaan tuomittiin sakkoihin uskonrauhan rikkomisesta ja kiihottamisesta kansaryhmää vastaan. Tuomio tuli vuonna 2008 kirjoitetusta blogista, jossa hän muun muassa kuvasi islamia pedofiliauskonnoksi (KKO tuomitsi Halla-ahon myös kiihottamisesta kansaryhmää vastaan 2012).

Suvaitsemattomuudesta ja ennakkoluuloista kertovat vihapuheet ovat siirtyneet netti- kirjoittelusta myös koulumaailmaan. Erityisen voimakkaasti vihapuheet näkyvät äidinkielen tunneilla ja nuorten kirjoituksissa, joissa käsitellään maahanmuuttoa tai etnisiä ryhmiä. Opettajien mielestä erilaiset verkkokirjoitukset toimivat polttoaineena ja vaikuttimena koulutehtävien kirjoitustyyliin. Huolestuttavaksi koettiin se, että koulutehtävien kirjoituksissa mennään kritiikin ja argumentoinnin sijaan suoraan vihapuheeseen. (Laaksola 2011.) Kuopiossa sijaitsevan monikulttuurikoulun rehtori, Merja Laininen, ilmaisi myös huolensa nuorten puhettavan muuttumisesta. Loukkaavat sanat, kuten *ryssä*, vivahtavat nuoren suusta yhä useammin, puolihuomaamattomasti. Avoimen rasistinen puhe on lisääntynyt selvästi ja oppilaat itse myönsivät, että maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä on jonkinlaista vääntöä, eivätkä tappelut oppilaiden välillä ole harvinaisia. Rehtori Lainisen mielestä ilmapiirin kovenemiseen ovat vaikuttaneet muun muassa poliitikoilta kuultu puhe. (Pöntinen 2012.)

Opetusalan ammattijärjestö OAJ, kehotti opettajia ottamaan heti yhteyttä viranomaisiin, jos heihin kohdistuu nimittelyä tai vihapuhetta koulussa. Oppilaiden opettajiin kohdistamia herjaus- ja kunnianloukkajuttuja käsitellään entistä useammin oikeudessa asti. Toukokuussa 2012 Keski-Suomen käräjäoikeus esimerkiksi tuomitsi 16-vuotiaan pojan 500 euron korvausmaksuun kunnianloukkauksesta. (KSML: Opetusala kehottaa nollatoleranssiin vihapuheissa 2012.)

Oikeustieteen tohtori Ilari Hannulan mukaan vihapuheita kirjoittavat ovat osittain vastuussa erilaisista tragedioista, kuten Norjan joukkomurhasta. On ollut tapauksia, joissa vihapuheen tekijä on voitu tuomita osallisena rikokseen, jos yhteys vain voidaan todentaa. Internetissä on paljon eettisesti arveluttavaa kirjoittelua, mutta sanavapaus mahdollistaa vähän kärjekkäämpienkin puheenvuorojen esille tulon. (Oikeustieteen tohtori: Vihapuheiden kirjoittajat myös vastuussa tragedioista 2011.)

Marraskuussa 2011 ”Mamu- keskustelu ilman sensuuria” -ryhmän kirjoitukset Facebookissa, saivat aikaan poliisitutkinnan. Sivulla keskusteltiin Lieksan maahanmuuttajatilanteesta harvinaisen rankoin sanoin. Siellä solvattiin mustia ja törkeimmissä viesteissä viitattiin kaulankatkaisuun, kyydityksiin ja natsihenkisyyteen. (Facebook-sivuista poliisitutkinta 2011.) Rassistisesta kirjoittelusta syytettiin kahdeksaa henkilöä, joista lopulta yksi tuomittiin 60 päivän ehdottomaan vankeuteen, viisi sai sakkotuomion ja kahden syytteet hylättiin täysin. Tuomiossaan Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pohti muun muassa sananvapauden laajuutta. (Lehtiniemi 2012.)

Marraskuussa 2011 Facebookiin perustettiin myös toinen kohua nostattanut viharyhmä, ”Irti Setan otteesta”. Ryhmän ikä jäi tosin hyvin lyhyeksi, kun Iltalehti otti yhteyttä sivuston perussuomalaiseen perustajaan Jani Viinikaiseen. Ryhmä katosi pian sen jälkeen ja tilalle perustettiin ”R.I.P Irti Setan Otteesta” – niminen ryhmä. (Setavastainen ryhmä poistettiin netistä 2011.)

Internetin keskustelupalstoilla vihapuheen kohteeksi ovat joutuneet myös nuoret, alaikäiset tytöt, jotka ovat joutuneet vastikkeellisen seksin tai hyväksikäytön uhriksi. Keskustelut käyvät erityisen vilkkaina määrättyjen käräjäoikeuden päätöksien jälkeen, kun jollekin henkilölle on annettu tuomio alaikäisen hyväksikäytöstä. Internetin keskusteluissa tyttöjen kokemuksia vähätellään ja heidät leimataan valehtelijoiksi ja huoriksi. (Heikkilä 2011.)

Vuoteen mahtui paljon vihapuhe-uutisia ja tässä on vain pieni prosentti kaikista aiheeseen liittyvistä mediajutuista. Huolestuttavimmaksi uutiskärjeksi nousee vihapuheiden vaikutus lapsiin ja nuoriin. He ottavat mallia vanhemmiltaan ja muilta aikuisilta, joita näkevät ympärillään ja mediassa. Vielä kohtuuttomampaa on vihapuheiden uhreiksi joutuneiden lasten ja nuorten tilanne.

4 VIHAN OLEMUS JA SALLITTAVUUS

Viime vuosikymmenien aikana tunteista on alettu puhua enemmän ja suhtautuminen erityisesti vihan tunteisiin on muuttunut hyvinkin myönteiseksi. Vihan tunteita on tutkittu eri tieteenaloilla ja sitä on tarkasteltu niin opittuna käyttäytymistäipumuksena kuin fysiologisina reaktioina. (Virkki 2004, 11, 40.)

Sana viha, kuvastaa äärimmäisen inhon, vastenmielisyyden ja kammutuksen tunnetilaa. Vihapuhetta voidaan määritellä puheena, jonka kautta ilmaistaan vihaa tai suvaitsemattomuutta toisia sosiaaliryhmiä kohtaan. Vihapuheen täydellinen estäminen vaatisi äärimmäisen suvaitsemattomuuden ja inhon tunteiden kieltämisen. Ne ovat kuitenkin merkityksellisiä ihmistunteita, joita mikään oikeusjärjestelmä ei pysty hävittämään. Meidän pitäisikin olla suvaitsemattomia epäoikeudenmukaisuutta kohtaan ja inhota viattomien turhaa tuskaa. Jossakin vaiheessa muutoin hyväksytyistä tunteista on tullut niin äärimmäisiä, että ne vaativat laillista nujertamista. (Post 2009, 123.)

Kun laki pyrkii nujertamaan vihan – myös vihapuheen – se ei johdu siitä, että viha sinällään pitäisi kieltää. Kyse on enemmän siitä, että laki ei suvaitse väärin kohdistettua vihaa. Ongelmaksi nousee jälleen kerran rajan vetämisen vaikeus. (Post 2009, 124.)

4.1 Laillisuuden rajat

Rikoslainsäädännössä ei ole erikseen mainittu vihapuhetta, eikä sille ole olemassa kansainvälisesti yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Rikoslain mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kiellettyä ja joissain tapauksissa rangaistava teko. Jos mielihiteet uhkaavat tai loukkaavat ihmisiä rodun, kansallisuuden, etnisen taustan, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautuneisuuden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi, on se kiellettyä. Kiihottamisrikos edellyttää tahallisuutta ja vihamielisen viestin on oltava uhkaava, panetteleva tai solvaava. Vuonna 2011 lakiin lisättiin törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan. (Rikoslaki 2012.) Euroopan neuvoston ministerikomitean mukaan vihapuhe on ”sellaista ilmaisua, jolla levitetään, yllytetään, edistetään tai oikeutetaan rotuvihaa, muukalaisvihaa, antisemitismiä tai muunlaista vihaa, joka perustuu suvaitsemattomuuteen” (Euroopan Neuvosto 2008).

Valtakunnansyyttäjänvirasto asetti syksyllä 2011 työryhmän tutkimaan vihapuheita tarkemmin. Sen tavoitteena on selvittää, milloin kyseessä on rangaistavaa vihapuhetta ja milloin ei. Tällä hetkellä työryhmä on saanut raporttinsa lausuntovaiheeseen. (Valtakunnansyyttäjänvirasto 2012, 3 – 4.)

Työryhmä selvitti myös erinäisiä vastuukysymyksiä. Rikoslain mukaan hallussa olevasta rasisisesta aineistosta tai mielipiteestä tulee rikos silloin, kun kyseinen tieto asetetaan yleisön saataville, sitä levitetään tai ylläpidetään yleisön saatavilla. Nämä kriteerit täyttyvät helposti Internetin lukuisilla foorumeilla. Sivustojen ylläpitäjiä ei voida laittaa vastuuseen, jos he eivät ole tietoisia sopimattomasta materiaalista. Kun ylläpitäjä on tullut tietoiseksi saatavilla olevasta aineistoista ja päättää silti sallia aineiston esilläolon, tulee hänestä vastuullinen. (Valtakunnansyyttäjänvirasto 2012, 24 – 29.)

Helsingin virtuaalisen lähipoliisiryhmän vihapuhemuistio (2011) nostaa myös esille vihapuheiden tulkittavuuden vaikeudet. Rikos edellyttää olosuhdetahallisuutta eli tekijän pitää olla tietoinen siitä, että hänen tekonsa on ollut uhkaava, panetteleva tai solvaava. Tyypillisimmillään rikoksen raja täyttyy, kun esimerkiksi jotain ryhmää vastaan kohdistetaan väkivaltaa ja syrjintää tai kyseisen ryhmän jäseniä verrataan esimerkiksi eläimiin. Tahallisuuden lisäksi pykälässä vaaditaan tekstiltä myös jonkin tason uskottavuutta. Tämä on vaikeaa, kun ottaa huomioon Internetissä pyörivien ”nykypäivän kylähullujen” tai provosointimielessä liikkeellä olevien henkilöiden määrän. Kunnianloukkaus on helpompi määrittää yhden henkilön oman subjektiivisen kokemuksen kautta, mutta kansanryhmän osalta määrittäminen on miltei mahdotonta. Ketkä puolestaan voidaan laskea rikoslain pykälän suojaamaksi kansanryhmäksi? Vaihtoehtoja voisivat olla esimerkiksi savolaiset, blondit, työttömät ja keski-ikäiset. Onko esimerkiksi somaleihin kohdistuva panettelu vakavampaa kuin venäläisiin tai ruotsalaisiin kohdistettu panettelu?

Suomen perustuslaissa (2012) maan jokaiselle kansalaiselle taataan ”oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä”. Rikoslaki (2012) kuitenkin rajaa kansanryhmää vastaan kiihottamisen sananvapauden ulkopuolelle. Näiden lakipykäliden yhteentörmäys lienee suurin syy siihen, miksi vihapuheiden kriminalisointi on niin vaikeaa. Sananvapaus on yksi demo-

kratian kulmakivistä ja sen rajoittaminen saa aikaan kiivasta keskustelua, suuntaan josta toiseen.

4.2 Internet kokoontumispaikkana

Internetin lukuisat vuorovaikutteiset sivustot tarjoavat paikan ja mahdollisuuden monenlaiselle viestinnälle verkossa. Se on tarjonnut myös paikan erilaisille rasismi- ja vihapuheille. Viestien tulkinnanvaraisuus ja sanavapauden rajat sekä tarkoituksellisesti huomiota hakevat ja provosointimielessä liikkeellä olevat yksilöt, vaikeuttavat sivustojen valvojien työtä sekä haastavat sääntöjen laatijoita. Internetistä on tullut osa arkipäivää ja osa normaalia vuorovaikutusta, niin hyvässä kuin pahassa.

Nyky-yhteiskunnan sähköiset viestintävälineet ovat mahdollistaneet sen, että yhä useammin ihmisten välinen viestintä tapahtuu verkossa niin, etteivät kommunikoinnin osapuolet jaa samaa aikaa tai tilaa. Tämä johtaa siihen, että usein viestin asiakonteksti ei vastaa vastaanottokontekstia. Väärinymmärtämisen riski kasvaa huomattavasti, kun kommunikoijat tekevät erilaisia tulkintoja toisista ihmisistä ja heidän viesteistään. Internetin roolia ja mahdollisuuksia ei sovi vähätellä; se mahdollistaa monenlaisten vuorovaikutussuhteiden ja sosiaalisten verkostojen luomisen. (Robert 2005, 14, 47.)

Robertin (2005, 77, 81) mukaan Internetin keskusteluryhmien viestit ovat määrätynlaisia mediatuotteita; niillä on omat symbolinsa, jotka välittävät erilaisia merkityksiä ihmisille ja joista he sitten tekevät omat tulkintansa. Merkitysten ja tulkintojen muodostumiseen vaikuttavat vastaanottajan tieto- ja kokemuspohja eli yksilöiden väliset erot viestin tulkinnassa voivat olla huomattavia. Keskusteluryhmien kirjoittajat haluavat usein varmistaa huomioiduksi tulemisen muun muassa toiston, liioittelun ja provosoinnin kautta.

4.2.1 Trollaaminen

Slangisana *trolli* tulee englannin sanasta *troll* ja tarkoittaa peikkaa. Siitä on syntynyt Internetin keskusteluryhmissä paljon käytetty käsite, jolla tarkoitetaan kirjoittajaa, joka pyrkii muita ärsyttämällä ja provosoimalla saamaan aikaan erilaisia *flame*-kirjoituksia. Trolleihin suhtaudutaan pääasiallisesti kielteisesti ja heidät koetaan keskusteluryhmän toiminnan vaarantajina. Trollien toiminta perustuu palautteen saami-

selle eli he haluavat, että asiattomaan viestiin reagoidaan voimakkaasti. Yleensä trollien mielenkiintoa pyritään vähentämään vaikenemisella. Tällöin ryhmän jäsenet pyrkivät kollektiivisesti jättämään trollin viestit huomiotta ja toivovat että hänen mielenkiintonsa sivustoa kohtaan hälvenee. (Robert 2005, 166 – 167, 170.)

Suomalaisilla keskustelupalstoilla, myös suomi24.fi – sivustolla, käyttäjät puhuvat trollien lisäksi *provoista*. Parin eri mielipiteen mukaan trollit levittävät valheita, kun taas provot voivat puhua totta, mutta ilmaisevat itseään niin että saavat aikaan *kunnon* keskustelun. Näidenkin viestien tarkoituksena on siis aikaansaada vahvoja reaktioita.

4.2.2 Fleimaaminen

Trollaamisen kautta aikaansaattua tulista ja hyökkäävää mielipiteenilmaisua kutsutaan sanalla *flame* eli liekki. Flame tai fleimi on usein sisällöltään provosoivaa ja sen tarkoituksena on aiheuttaa häiriöitä. Fleimaamista voidaan pitää yhtenä väkivallan muotona, koska usein kyseessä ei ole pelkästään vastaväitteen kirjoittaminen, vaan se voi olla myös tahallista, voimakasta ja hyökkäävää viestintää. Trolli ja flame toimivat toistensa vieruspareina ja ne seuraavat aina toisiaan. ”Provokaatiota seuraa provosoituminen, mistä voi saada alkunsa pitkäaikainenkin verbaalinen konflikti”. (Robert 2005, 166.)

Flame aiheuttaa usein vahvoja vastareaktioita ja niistä saavat alkunsa *fleimisodat*. Näissä sanasodissa ei viisastuta tai opita mitään uutta; kirjoittajat pitävät kiinni omasta kannastaan ja pyrkivät vain repimään muiden argumentit rikki, asiallisesti tai asiattomasti. Pahimmassa tapauksessa sanasodat menevät henkilökohtaisuuksien tasolle. (Nyysiopas 2008.)

5 SANOJEN VOIMA JA VAIKUTUS

Puhe ja sanat syntyvät valintojen seurauksina; päätämme sanoa jotakin tai jätämme sen sanomatta. Kuulija puolestaan tuumii, miksi ja mitä varten sanoimme juuri tuon asian hänelle. Parhaimmillaan hyvä puhuja saa aikaan yhteyden yleisönsä ja he reagoivat hänen puheeseensa puhujan haluamalla tavalla. (Puro 2009, 11 – 14, 17.) Pahimmillaan puhe ja sanat voivat saada aikaan harmistumista ja surua. Usein sanotaan-

kin, että sanat satuttavat enemmän kuin teot. Tuottamamme viestit pitävät sisällään moniulotteisia sisältöjä ja joskus tarvitsemme kykyä lukea rivien välisiä sisältöjä, jotta voimme ymmärtää asiakokonaisuuden. Tämä on hyvä pitää mielessä myös tutkimuksen aineistoanalyysissä. Osa kirjoittajista luottaa esimerkiksi siihen, että joku ymmärtää hänen viestinsä piilohuumorin.

Sanallinen viestintä on ylivertaista viestintää silloin, kun haluamme ilmaista tarkkoja mielipiteitä, arvoja ja asenteita. Sanojen voima on nähtävissä myös argumentoinnissa, perusteluissa ja käskyissä. Kielenkäytöllä on helppo kärjistää ja suurennella asioita, sekä ruokkia ennakkoluuloja. Kielteinen ajattelu ja kielenkäyttö heijastuvat ihmisestä herkästi ulospäin, niin kuin myös myönteinen ja kunnioittava kommunikointi, vaikka sitä emme itse tiedostaisikaan. Sanaton viestintä on voimallisinta juuri asenteiden ilmaisemisessa. (Hjelt – Putilin 2005, 96 – 97, 110.)

5.1 Retoriikka

Retoriikassa on kyse puhetaidosta; sen teoriasta ja opista, joka kehittyi jo antiikin Kreikassa. Puhetaitoa arvostettiin suuresti ja sen avulla osallistuttiin yhteiskunnalliseen elämään niin antiikin Kreikassa kuin Roomassakin. Keskeisiin rooleihin nousivat argumentointi ja ihmisiin vaikuttaminen. Puheet kohdistettiin yleensä tavalliselle kansalle, rahvaalle. Samaa puhetaitoa voimme kuulla nykypäivänäkin niin poliitikkojen kuin myös muiden vaikuttajien suusta. (Puro 2009, 7.)

Retorinen viestintä on päämäärätietoista toimintaa. Siinä viestijä valitsee ja muokkaa kaikki esityksensä ainekset sellaiseen muotoon, että ne palvelevat puheen tarkoituksia. Retoriikassa on kyse vakuuttamisesta ja suostuttelun taidosta (Puro 2009, 12). Kaikkia aikakausia leimaa oma käytännön retoriikkansa, joka heijastaa ja seuraa vallitsevia trendejä, ajatustapoja, sekä voimasuhteita. Retoriikka on vain yleiskäsite lukemattomille opeille, tyyliille ja käytännöille, mutta samalla se myös paljastaa ja kertoo paljon ihmisryhmien hyvistä ja huonoista taipumuksista. (Blomstedt 2003, 14 – 15.)

Puron (2006, 167 - 169) mukaan elämme aikaa, jossa olemme jatkuvasti retoriikan vaikutuspiirissä. Meillä on nykypäivänä lukemattomia viestinnän ja vaikuttamisen kanavia ja voisi luulla, että niiden myötä keskustelukulttuurimme olisi entistä rik-

kaampi. Näin ei kuitenkaan ole. Omaa aikaamme leimaa *yhden totuuden* yhdyskuntajärjestelmät. Monia ei kiinnosta tietää, kuinka heihin vaikutetaan esimerkiksi median kautta. Puro (2006, 168) käytti esimerkkinä Italiaa, yhtä retoriikan kehdoista. Siellä kansa heittäytyi Berlusconiin mediamaisemaan mukaan, välittämättä poliittisen ja taloudellisen vallan yhteen sitoutumisesta. Viihdyttävät ja mukaansatempaavat puhelijat vievät monet mennessään. Tarvitsemme kriittistä keskustelua, ettemme sokeudu ja unohda tärkeitä asioita.

Viestintä on tehokkainta silloin, kun se pohjautuu tosiasialliseen tietoon. Viestin tehoa voidaan vahvistaa käyttämällä erilaisia vaikutuskeinoja, kuten valkoista takkia lääkemainoksessa. Tunteisiin vetoaminen on myös yksi olennainen retoriikan vaikutuskeino. Yksi selkeimmistä keinoista osoittaa luotettavuutensa kuulijoille, on viitata omaan asiantuntemukseensa tai vaihtoehtoisesti osoittaa kuuluvansa samaan porukkaan heidän kanssaan. (Kakkuri – Knuutila 1994, 13 - 14.)

Antiikin ajan puheoppiin on rajattu kolme vakuuttavan puheen vaikutuskeinoa, joilla viestin uskottavuutta luodaan ja turvataan. Yhdessä keinossa luotetaan hyvin valittuihin perusteluihin, toisessa taas persoonalliseen vetovoimaan ja kolmannessa herätellään ihmisten tunteita. Nämä retoriset keinot ovat Aristoteleen kuvaamat logos, ethos ja pathos. Retoriikan opit antavat hyvän pohjan kaikenlaiselle puheviestinnälle myös nykypäivänä ja niistä voi olla suurta hyötyä esimerkiksi juhlapuheen pitämisessä. (Puro 2009, 8, 11 - 12.)

5.1.1 Logos

Yksi vakuuttavan puheen vaikutuskeinoista on logos. Sen kautta vedotaan ihmisten järkeen. Vakuuttava ja uskottava puhuja osaa valita viestiinsä oikeat faktat ja aineistoa rajataan juuri sopivasti. Sanoman tueksi laaditaan erilaisia perusteluita ja puhuja on johdonmukainen, sekä ennakoi mahdolliset vastaväitteet taitavasti. (Puro 2009, 12.) Logos koostuu argumenteista, kielikuvista ja puheen rakenteista. Viestin odotetaan ilmaisevan jotain pätevää ja totuudellista. (Blomstedt 2003, 81.)

Logos tarkoittaa siis argumentin asiasisältöä eli itse argumenttia (Kakkuri – Knuutila 2000, 233). Argumentaatio antaa perusteluja uskoa tai olla uskomatta johonkin väitteeseen. Perustelujen luonne ja sitä seuraavat toimenpiteet riippuvat siitä, minkälaisel-

la retorisella alueella oleskellaan. Kyse voi olla esimerkiksi uskonnollisesta tai poliittisesta kentästä. (Kakkuri – Knuutila 1994, 15.)

5.1.2 Ethos

Ethos eli eetos on puhujan ominaisuus, joka voi olla todellinen tai kuviteltu. Puhujan tärkeänä ominaisuutena on osata herättää luottamusta kuulijoissaan. Tämä voi johtaa myös auktoriteettiaseman syntymiseen, koska luotamme yleensä ihmisiin, jotka koemme päteviksi, älykkäiksi ja osaaviksi. Eetos ei kerro mihin asioihin puhuja uskoo, mutta se kertoo että puhuja vaikuttaa henkilöltä, joka uskoo tärkeisiin asioihin. (Blomstedt 2003, 80 – 81.)

Ethoksen yksi puheen uskottavuuteen vaikuttava tekijä on se, kuuluuko puhuja *meihin* vai *heihin*. Tieto siitä, mihin sosiaaliryhmään viestijä kuuluu, otetaan huomioon väitteiden uskottavuutta huomioitaessa, ”koska omaan ryhmään kuuluvalla arvellaan olevan samat intressit kuin itselläkin”. (Karvonen 1999, 261.) Ethos ilmaisee siis puhujan vakuuttavuutta; olen hyveellinen, rehellinen ja totuudenmukainen. Yleisö päättelee puhujan olemuksen ja persoonan pohjalta hänen pätevyytensä ja luotettavuutensa asteen. (Puro 2009, 12 – 13.) Tämä on nähtävissä myös kirjoitettujen viestien kautta; tekstin rakenne, sanamuodot ja asiantuntemus voivat herättää lukijoissa luottamusta.

5.1.3 Pathos

Kolmas vakuuttavan puheen keinoista on pathos. Sen kautta viestijä vetoaa kuulijoiden tunteisiin. Puheen aiheuttamat tunnetilat saavat aikaiseksi kaikkea myönteisyydestä vihamielisyyteen. Aristoteles havainnollisti pathos-tekijän merkitystä käyttämällä esimerkkinä valamiehistöä; kun se saatiin vihaiseksi, olivat kaikki valmiita pitämään syytettyä kovana rikollisena. Hyväntuulinen valamiehistö puolestaan katsoi syyllistä lempeimmin silmin. Puheen vakuuttavuus on siis sidoksissa sen aiheuttamaan tunnetilaan. (Puro 2009, 13.) Blomstedtin mukaan (2003, 103 – 104) ethos valmistelelee pathosta: jos puhujan voi luottaa, uskaltaa yleisö silloin ottaa etäisyyttä omiin uskomuksiinsa ja he antautuvat tunteille, sekä yllättävälle uudelle käänteelle.

Puhujat pyrkivät yleensä herättämään yleisössään erilaisia positiivisia tunteita itseään kohtaan ja samalla myös sanomaansa kohtaan. Näin ollen ethoksen ja pathoksen kei-

not eivät ole kaukana toisistaan. Pathoksessa kuitenkin pyritään kiihottamaan ihmisten tunteita itse asiaa kohtaan. Hyvässä ja toimivassa retoriikassa vakuuttavan puheen kaikki vaikutuskeinot kietoutuvat yhteen. Niiden kautta asiasisällöt puetaan houkutteleviksi niin sisällön kuin ulkomuodonkin kautta. (Kakkuri – Knuutila 1994, 14, 19.)

5.2 Demagogia

Demagogia eli kansankiihotus edustaa yhtä retoriikan muotoa, jossa käytetään hyväksi ihmisten ennakkoluuloja. Demagogialla pystytään luomaan ilmapiiri, missä on vaarallista arvostella vallitsevia mielipiteitä ja juuri siinä piilee sen vahingollisuus; demagogit suosivat tyranniaa tai totalitaarisia järjestelmiä. Demagogi pyrkii nostattamaan ihmisten tunteita, pelkoja ja odotuksia saadakseen ihmiset uskomaan asiaan, jota ei muuten pysty argumentoimaan. Hän käyttää retoriikan vahvoja tehokeinoja ja puolittouksia osana puhettaan ja esiintymistään. Sisältöä vääristellään ja karsitaan niin, ettei järkeville vastaväitteille jää tilaa. (Roberts – Miller 2008.) Vihapuheet täyttävät usein demagogian kriteerit, kun ihmisiin vedotaan alhaisimpien tunteiden kautta ja vihaa tartutetaan esimerkiksi lapsiin. Roberts – Millerin (2008) mukaan demagogia on kärjistävää propagandaa. Se motivoi ihmisiä vihaan ja toisten syyttelyyn sekä heikentää huomattavasti argumentoinnin laatua.

Demagogia liitetään vahvasti politiikkaan ja erityisen ajankohtaisena sitä pidettiin 1950- ja -60-luvuilla. Tutkijat ovat kuitenkin viime vuosina nostaneet sitä ja sen merkitystä uudelleen esille. Kyse ei ole enää pelkästään poliittisesta puheen sorinasta, vaan isommasta viestinnällisestä ilmiöstä. Digitaalinen aika ja Internet ovat luoneet lukuisia keinoja saavuttaa suuria ihmisryhmiä silmänräpäyksessä, ilman välikäsiä. Enää ei tarvitse turvautua propagandajulisteisiin tai mainoslehtisiin, jos haluaa saada viestinsä muille julki. Demagogi näkee modernin media-ajan mahdollisuudet helppona väylänä suurille yleisöille. (Ash 2008, 6 - 7, 11.)

Demagogian tehokeinoja ja metodeja ovat muun muassa puolittouksien käyttäminen, toisten syyttely, pulmien yksinkertaistaminen, liioittelu ja epäoleellisten asioiden esille tuominen. Tunteellisella tai henkilökohtaisella hyökkäyksellä saadaan keskustelun luonne muuttumaan tunnepitoiseksi. Demagogiaa kuvaa hyvin musta tai valkoinen – ajattelumalli eli asioita ei suostuta tai pystytäkään näkemään kuin kahdelta eri kantilta: olet joko meidän puolella tai meitä vastaan. Demagogiassa voidaan hyödyntää myös popu-

listisia, nationalistia, sekä uskonnollisesti yllyttäviä teemoja. (Roberts – Miller 2008; AskDefine.)

5.2.1 Nationalismi

Yksinkertaistettuna nationalismi tarkoittaa kansallismielisyyttä ja – kiihkoa tai kansallisuusaatetta (Suomisanakirja 2012). On kuitenkin perusteltua ymmärtää se laajalaisena käsitteenä, jota ei voi rajata pahaksi kansalliskiihkoksi erotuksena hyvästä kiintymyksestä kotimaahan (Kettunen 2009, 3).

Nationalismia voidaan pitää ideologisena liikkeenä, joka pyrkii saavuttamaan ja säilyttämään sellaisen väestöryhmän autonomian, identiteetin ja yhtenäisyyden, joka pitää itseään todellisena tai potentiaalisena kansakuntana. Nationalismissa korostuu kokemuksen subjektiivisuus ja tunnelataus, jota ylläpidetään kansallisilla seremonioilla ja symboleilla, kuten lipuilla, kansallislauluilla tai sotamuistomerkeillä. (Remy 2005, 60 – 61.)

Monet eri kansakuntien jäsenet arvostavat omaa maataan, kansaansa ja kansallisidentiteettiään niin suuresti, että he kokevat velvoitusta toimia aktiivisesti yhteiskunnallisissa liikkeissä tai poliittisissa puolueissa. Nämä ryhmittymät ajavat kansallisvaltionsa etuja ja vaalivat kansallisten ominaisuuksien säilymistä. (Pakkasvirta & Saukkonen 2005, 8). Aika ajoin nationalismi kuitenkin muuttuu kansalliskiihkoksi. Tästä kertovat esimerkiksi erilaisten rotuteorioiden nousu. (Nationalismi ja rasismi.) Tutkimusaineiston sisällönanalyysissä keskitytään nimenomaan kiihkomieliseen nationalismiin, koska juuri se nousee aineistosta selvimmin esille.

5.2.2 Populismi

Sivistyssanakirjan (Suomisanakirja 2012) mukaan populismi on kansansuosioon varsinkin demagogisin keinoin tähtäävää poliittista toimintaa. Populismien käsitteestä ja määritelmästä on kuitenkin kiistelty pitkän aikaa. Yhden teorian mukaan populismi omaa ohuen ideologian ja tarvitsee menestyäkseen muita poliittisia aatteita ympärilleen. Yleensä siihen liitetään paljon negatiivisia sävyjä ja vain harvat ja muutamat poliitikot tunnustautuvat populisteiksi. Se yhdistetäänkin usein karismaattisiin poliiti-

tikkoihin ja heikosti institutionalisoituneisiin puolueisiin ja tietynlaiseen poliittiseen retoriikkaan. (Jungar & Jupskås 2011, 34.)

Populismissa korostuu vallitsevan järjestelmän vastustaminen ja vihamielinen asenne yhteiskunnan valtaeliittejä ja niiden arvoja kohtaan. Populismia on määritelty ideologiaksi, joka näkee yhteiskunnan jakautuneena kahteen yhtenäiseen ja keskenään vihamieliseen ryhmään eli me ja muut – ajattelu on hyvin vahvaa. Populistiset puolueet ovat mielestään poliittisesti, kulttuurisesti ja elämäntapojensa puolesta kansaa lähempänä kuin muut puolueet. Niiden käsitys politiikasta on se, että ongelmiin on olemassa yksinkertaisia ratkaisuja, jotka esitetään toisilleen vastakkaisina vaihtoehtoina. (Jungar & Jupskås 2011, 35 – 36, 39.)

Englanninkielisen sivistyssanakirjan (Dictionary 2012) mukaan populistit harrastavat helposti omaksuttavaa, yksinkertaistavaa ja tavallisuudesta poikkeavaa politiikkaa, mikä vetoaa erityisesti *tavalliseen kansaan*. Yhtenä tehokeinona populistit käyttävät tarttuvia iskulauseita.

5.3 Huumorin rajat ja ironia

Huumori on tärkeä retoriikan muoto. Sen avulla puhujat saavat yleisönsä rentoutumaan, lämpenemään ja olemaan vastaanottavaisempia. Huumorin käyttö osoittaa uskallusta poiketa säännöistä, jonka myötä myös turha tärkeily heitetään sivuun. Huumorin oma- ja tilannekohtaisuus tekee sen käyttämisestä toisaalta hyvin haasteellista. (Blomstedt 2003, 170, 172.) Yksilöt kokevat huumorin hyvin subjektiivisesti, mutta on tekijöitä, jotka vaikuttavat huumorintajun muodostumiseen. Niitä ovat kulttuuri, ikä, koulutustaso sekä älykkyys. Muita tekijöitä ovat yksilön persoonallisuuspiirteet sekä sosiaalisuus. Tietynlaiset ihmiset pitävät tietynlaisesta huumorista. (Koiranen 2012, 9.)

Huumori voidaan jakaa karkeasti verbaaliseen, fyysiseen ja visuaaliseen muotoon. Verbaalinen huumori perustuu nimenomaan kieleen, joko puhuttuun tai kirjoitettuun. Fyysisessä muodossa huumoriin käytetään kehoa ja visuaalisessa muodossa luotetaan näkyviin tekijöihin. Huumorin tarkemmassa ja yksityiskohtaisemmassa lajittelussa nousevat esille muun muassa ironia ja sen alalaji sarkasmi. Ironinen huumori perustuu

epäsuoraan ivaan, kun taas sarkasmisella kommentilla on aina joku uhri. (Koiranen 2012, 8.)

Ironiaan on vaikea tarttua sen liukaspintaisuuden vuoksi. Siinä voi esimerkiksi olla kyse älyllisestä rehellisyydestä tai suhteellisuudentajusta. Se voi olla hyvää tai pahaa, se voi olla ovelaa kielipeliä, mutta toisaalta se voi olla myös toisten ulkopuolelle sulkemista tai heidän yläpuolelleen asettumista. Romantiikan aikana ironia nähtiin nerojen etuoikeutena, kun taas Sokrates käytti ironiaa osoittaakseen keskustelukumppanin tietämättömyyden ja tyhmyyden. Motiivina hänelle kuitenkin oli totuuden etsiminen, eikä hän ironisoinut keikaroidakseen. ”Ironian hyvyiden tai pahuuden paljastavat sen viljelijän motiivit ja päämäärät”. (Rahtu 2006, 11 – 12.)

”Ironian särmä on kaksiteräinen” ja sen takia siihen suhtaudutaan kovin ristiriitaisesti. Yhden henkilön purskahtaessa oivalluksen nauruun, toinen harmistuu viestin hämähämyydestä. Toiset kokevat ironian hauskaksi, yhdistäväksi ja inspiroivaksi puhettavaksi, kun taas toisia se loitontaa ja pelottaa. (Rahtu 2006, 13.) Ironia onkin sananvapauden rajoilla liikkuva ilmaisumuoto, koska kaikki eivät aina ymmärrä viestin vitsiä. Vastuuta sanoista esimerkiksi rasistisen heiton muodossa, on hyvinkin helppo paeta kuitaamalla se vitsiksi. Ironiselle huumorille on paikkansa, mutta sen käyttäjien kannattaa muistaa sen kaksiteräisyys. Sanat itsessään eivät merkitse paljoakaan, vaan se missä tarkoituksessa niitä käytetään eli mikä on sanojen takainen asenne ja pyrkimykset.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimusaineisto koostuu suomi24.fi -keskustelupalstoilta poistetuista ja löydetyistä viesteistä, joita voidaan pitää luonteeltaan julkisina, koska ne on julkaistu jo kerran. Viestit ovat suoria lainauksia, eikä niiden yhteydessä näytetä nimimerkkejä, koska suomi24.fi sääntöjen mukaan vain sivustolle jäseniksi kirjautuneet voivat julkaista viestejään siellä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen käyttäjän pitää luoda itselleen profiili, missä palvelulle annetaan omat perustiedot.

Muutaman viestin kohdalla niiden luettavuutta on helpotettu välilyöntien lisäämisellä sanojen väliin ja yhdessä viestissä ä-kirjaimista puuttui pisteet päältä, joten ne lisättiin myös paikoilleen. Kaikkia viestejä ei esitetä kokonaisuudessaan, vaan niistä on valittu

teemaan ja sisällönanalyysiin sopivat osat. Joissain viesteissä kiro sanoja ja muita loukkaavia sanoja on sensuroitu, joko kirjoittajan itsensä tai suomi24.fi – sivuston kiro sanafiltterin kautta.

Viestit ovat teemoitettu niiden sisältöjen mukaisesti eri retoriikan lajeihin. Melkein kaikissa viesteissä on nähtävissä useita retoriikan muotoja, mutta malliviestien analyysissä keskitytään kaikkein selvimpiin ja näkyvimpiin teemoihin. Tutkimusaineiston viesteistä on laadittu tarkempi taulukko (LIITE 1), josta näkyy viestisisältöjen jaottelu pää- ja oheisteemoihin. Retoristen teemojen analyysin apuna käytetään analyysikeinoista muun muassa esimerkkiä, rinnastusta sekä antiteesia eli vastaväitettä. Nämä ja muut analysointikeinot esitellään tarkemmin niihin liittyvien viestien yhteydessä.

Tutkimusanalyysin kautta on tarkoitus selvittää viestejä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä ja saada selville minkä tyylistä kielenkäyttöä niissä näkyy. Mikä on viesteille ominaista ja minkälaista retoriikkaa niissä on eli miten ne pyrkivät vakuuttamaan tai herättämään lukijoiden tunteita. Aineistoanalyysin myötä sisällöille saadaan merkityksiä ja niitä voidaan tulkita ja ymmärtää tarkemmin.

6.1 Viestisisältöjen Logos

Tämän teeman viestien yhteinen retorinen tekijä on logos eli järkeen vetoaminen. Se näkyy muun muassa vakuuttavan kielenkäytön ja sanavalintojen muodossa (Puro 2009, 12). Omalle järkeilylle annetaan perusteluja, niistä tehdään erilaisia johtopäätöksiä ja ongelmiin löydetään ratkaisuja. Ensimmäisen esimerkkiviestin kirjoittaja on mielipiteen esittämisessä muun muassa johdonmukainen ja selkeä.

Ehdotan että kehitysmaiden ruoka-apua lisätään ja vietävään ruokaan sekoitetaan steriloivia aineita. Eikö olisi inhimillistä että uusia kärpässilmä ei enään syntyisi ja olemassa olevat saisi apetta purtavaksi. Saattaa kuulostaa julmalta mutta koska he eivät itse osaa olla tekemättä lapsia joita eivät pysty elättämään niin meidän tehtävä on rajoittaa heidän populaationsa kasvua. Jatkuva ruoka-avun kasvattaminen johtaa väestöräjähdykseen jota kehittynyt maailma ei enään yksinkertaisesti pysty elättämään joten on kuin ottaisi uutta lainaa jolla maksaa vanha sillä ennen pitkää tämä leviää käsiin. 6/2011.

Järkeen vetoaminen pohjautuu vahvasti argumentaatioiden käyttöön. Enthymema on retorinen argumentti, joka muistuttaa loogista päätelmäketjua. Enthymemassa kuitenkin

kin luotetaan siihen, että ihmisillä ei ole kärsivällisyyttä käydä läpi kaikkia päätelmäketjun askelia, vaan mielipiteen lähtökohdaksi riittää tunnettu periaate tai joku vakiintunut käsitys. Se mahdollistaa lyhyemmän ja ekonomisen tavan argumentoida. (Blomstedt 2003, 74 – 75.) Kirjoittaja selvittää lukijoille ratkaisun esittämäänsä ongelmaan ja perustelee toimenpiteiden käytännöllisyyttä ja toimivuutta faktojen esittämisellä. Näitä ovat esimerkiksi kehitysmaiden suuret syntyvyysluvut. Blomstedtin (2003, 21 – 22) mukaan mikään ideologia ei varsinaisesti vaikuta faktojen esitystapaan, mutta esitetty periaate kertoo kirjoittajan omasta tulkinnasta.

Viestin ideologiassa ei sinänsä ole mitään uutta, vaan vastaavanlaisia mielipiteitä ovat lausuneet myös erilaiset kohua herättäneet toisinajattelijat, kuten vihreä radikaali Pentti Linkola. Hänen mielestään kehitysmaille ei pidä antaa kehitysapua muutoin kuin syntyvyyden säännöstelyn muodossa, koska vapaa lisääntyminen ei enää ole heidän etuoikeutensa. (Finn 1995.) Virallisen ajatussuunnan vastaisille mielipiteille löytyy kannattajansa ja on mahdollista, että myös tämän viestin kirjoittaja tunnustaa jotain *Linkolahenkistä* aatejärjestelmää. Viestinsä tukena hän käyttää myös kuvakieltä, sanan *kärpässilmä* muodossa. Se saa helposti aikaan mielikuvan televisiosta nähdystä kehitysmaiden lapsista, joiden kasvoilla pörräilee kärpäsiä. Tällä viestillä ei kuitenkaan pyritä luomaan empaattisia tunteita, vaan enemmänkin inhoa.

Toisessa viestissä ei varsinaisesti hyökätä ketään ihmisryhmää vastaan, vaan kohteena ovat ihmiset yleisemmällä tasolla. Toisaalta siinä kuitenkin viitataan vahvasti uskontoon ja uskoviin ihmisiin, joiden käyttäytymistä yleistetään rajusti. Tästä näkökulmasta katsottuna viesti voidaan nähdä vihapuheena.

Ihminen on typerä olento. Manipuloitavissa yhtä helposti kuin Pavlovin koirat tai ellei vielä helpommin. Tuota manipulaatiota on vaikea purkaa niin kauan kuin ihminen pitää kiinni ahneuksissaan näiden uskontojen antamasta kuolemanvaravakuutuksesta. Sen kannustamana sitten voidaan tehdä minkälaisia tahansa rasistisia rikoksia tai vain vääräuskoisten tappamisia. 6/2012.

Heti alkuun kirjoittaja nostaa esille hyvin tunnetun Pavlovin ehdollistumisteorian ja ilmaisee sen kautta omaa tietämystään. Logoksen mukaisesti hän järkeistää omaa sanomaansa ja perustelee ihmisten typeryyttä heidän manipuloinnin helpoudella. Uskonto nähdään syyksi rikoksiin ja tappamiseen. Tämän lisäksi hän käyttää tekstissään esimerkkiä, jota pidetään retoriikassa yhtenä vaikuttamisen keinona: ”kun emme voi

esittää enthymemaa, on yritettävä käyttää esimerkkiä todistuksena”. (Blomstedt 2003, 78.)

Kirjoittaja käyttää asian esittämisen tukena ja esimerkkinä Pavlovin koiria ja samalla hän myös vertaa ihmistä eläimeen. Ivan Pavlov osoitti kokeissaan sen, että koirille annettu ehdollinen ärsyke sai aikaan ehdottoman reaktion eli ruokaa antavan apulaisen askelten ääni laukaisi koirien syljenerityksen (Salovaara 1997). Viestisisällön mukaan ihminen on yhtä helposti manipuloitavissa tai peräti jopa helpommin kuin koira. Kirjoittajan mielestä uskonnon pauloihin joutuneet ihmiset ovat jonkinlaisen manipuloinnin uhreja, jotka tappavat ja harrastavat rikoksia niin kauan, kunnes tuo manipulaatio saadaan purettua pois. Kyseessä on siis selvä yleistäminen.

Seuraavassa viestissä tulee hyvin esille vihapuheiden määrittelyn vaikeus. Siinä käytetty kieli on loppujen lopuksi melko kilttiä ja voisi olettaa, ettei se loukkaa ihmisiä kovinkaan helposti. Joku on kuitenkin kokenut sen sopimattomaksi ja viesti on poistettu keskustelufoorumilta. On tärkeää huomioida myös tämä seikka aineiston tutkimisessa; jokainen kokee ja ymmärtää viestisisällöt omasta näkökulmastaan.

Nuo päättäjät ovat ehkä valkoisia koska valkoiset ovat se eurooppalainen kantaväestö mutta nuo päättäjät ovat juuri niitä samanlaisia vihervasemmistolaisia piipittäjiä joiden aikakausi toivon mukaan alkaa olla ohi ja valta siirtymässä järkeville ihmisille. 3/2012

Viestin logos näkyy selvimmin kielenkäytön ja lausetason ymmärrettävyydellä. Kieli on selkeää, kirjoittajalla on vahva näkemys asiasta ja hän perustelee sitä. Hän on myös rajannut sisällön tiiviiksi, jotta viesti menee varmasti perille. Blomstedtin (2003, 81 – 82) mukaan loogisuus ei välttämättä ole logoksen ehto. Tämä mahdollistaa myös tunnepitoisemman eli pathoksellisen näkemyksen esittämisen logoksen avulla.

Viestin muita näkyviä retorisia tyylikeinoja ovat yleistäminen, sekä metaforan eli kielikuvan käyttäminen *vihervasemmistolaisia piipittäjiä* -sanojen muodossa. Metaforan perustana on usein sana, jonka avulla ilmaistaan jotain abstraktia asiaa tai ilmiötä ja joka synnyttää uusia mielikuvia ja merkityksiä asiasta (Kirjallisuuden erittelyn työkalut 2011). Viestin kirjoittaja osoittaa myös jonkin asteista poliittista perehtyneisyyttä, mutta lankeaa yleistämiseen. Hän käyttää viestissään myös antiteesia eli vastakkain

asettelua. Yksinkertaistettuna se tulee ilmi ajatuksella hyvä ja huono; nyt tilanne on huono, mutta vallan siirtymisen myötä se muuttuu hyväksi. (Blomstedt 2003, 93.)

6.2 Viestisisältöjen Ethos

Ethos-teeman alla olevien viestien yhteisiä tekijöitä ovat muun muassa viestisisällöistä välittyvä vakuuttavuus, missä osa onnistuu toisia paremmin. Kirjoittaja osoittaa olevansa uskottava ja asiaan perehtynyt (Puro 2009, 12 – 13). Tekstinkäyttö on ytimekäs- tä ja kielenkäyttö epävirallisempaa kuin logoksessa. Ethoksessa korostuu myös *me ja muut* – ajatusmalli, mikä näkyy myös seuraavassa viestissä.

No mietin tässä juuri että kummat vihaavat enemmän suomalaisia ja val-
koihoisia; ruskeaihoiset islamistit ja muut mutiaiset vai RKP:n väki. En
ole nähnyt mutiaisten kirjoittelevan "fenno kuoli, yks vähemmän" tyyp-
pisiä kirjoituksia missään. RKP:läiset vihaavat nimenomaan juuri suo-
menkielisiä eivätkä välttämättä kristittyjä ja valkoihoisia yleensä. Musta-
laiset, islamistit, arabit, afrikkalaiset jne. naureskelevat partaansa suoma-
laisten ja muiden länsimaiden valkoihoisten hyväntahtoisuudelle ja nös-
söydelle samalla kun nostavat ilmaista rahaa ja tekevät hirveitä rikoksia.
5/2012.

Tekstissä hyökätään ensisijaisesti Suomen ruotsalaista kansanpuoluetta vastaan ja toi-
seksi maan vähemmistöjä vastaan, vaikkakin viestin koukku kääntyy lopussa päinvas-
taiseksi, kun juuri länsimainen valkoihoinen väestö leimataan *hyväntahtoisiksi nös-
söiksi*. Kirjoittaja ilmaisee heti viestin alussa miettineensä asiaa ja osoittaa näin pereh-
tyneisyyttä ja vakuuttavuutta lukijoille. Viestissä nousevat esille *me fennot* eli suoma-
laiset vastaan *muut* eli ruotsinkieliset – ajattelu. Tämä on tyypillistä ethokselle, mutta
myös antiteesille, missä korostuu asioiden ja tilanteiden vastakkainasettelu (Blomstedt
2003, 93).

Sanat *fenno* ja *mutiainen* voidaan laskea uudissanoiksi eli neologismeiksi. Niitä muo-
dostetaan tietoisesti jo olemassa olevista sanoista tai nimistä. Uudissanat kuuluvat
sanafiguurisiin menetelmiin, joilla voidaan manipuloida ja muuttaa merkityksiä ja
ilmaisuja ja joskus jopa kieliopin yksikköjä ja sanoja. (Blomstedt 2003, 92.) Tässä
yhteydessä kyseisillä sanoilla halutaan luultavasti herättää tunteita ja reaktioita, joko
samoin ajattelevien keskuudessa tai sitten vain provosointimielessä. Viestissä on näh-
tävissä myös kirjoittajan kielteinen asenne maahanmuuttoa kohtaan ja ylipäättään toi-
sia kulttuureja kohtaan.

Seuraava viesti edustaa sisällöllisesti yhtä tutkimusaineistossa paljon esiin tulevaa mielipidemallia eli kielteistä suhtautumista islamin uskoon. Tämä viesti erottautui rasismi-ketjussa muista viesteistä hiukan syvällisemmällä otteella kiisteltyyn asiaan. Kirjoittaja perustelee väitteitään kevyesti ja pyrkii sillä tavoin luomaan itsestään vakuuttavan kuvan.

Muslimit kuuluvat samanlaiseen joukkoon kuin muutkin satuihin uskovat hörhöt, mutta ovat vain huomattavasti aktiivisempia levittämään uskontoaan väkivallan avulla, johtuen uskontonsa tarinan sisällöstä. Tuonlaisen aivopesun alaisina he tuskin olisivat esimerkiksi tavallista vapisevaa kristittyä kummallisempia. 6/2012.

Helsingin Sanomien teettämän gallupin mukaan valtaosa suomalaisista pitää Suomea vähintään melko rasistisena maana. Vähemmistöistä kielteisimmin suhtaudutaan somaleihin, muslimeihin ja romaneihin ja peräti 35 prosenttia suomalaisista koki islamin uhkaksi länsimaisille arvoille ja demokratialle. (Mykkänen 2011.) Viestin kirjoittaja ei siis ole yksin ajatustensa kanssa ja hän varmasti luottaa siihen, että lukijoiden joukosta löytyy samoin ajattelevia ihmisiä, joihin hänen kirjoituksensa varmasti vetoaa. Ihmiset perustelevat ja selittävät maailmaa usein erilaisilla myyteillä eli jonkinlaisilla epätosilla, haaveellisilla tai harhaantuneilla käsityksillä. Yhteisöissä niillä voidaan ilmaista tai vahvistaa erilaisia arvoja, normeja ja käyttäytymismalleja. (Perinteentutkimuksen terminologia 2004.) Myyttien haitallisuus tulee selvästi esille juuri ennakkoluulojen muodossa.

Tästä viestistä näkyy jo tutuiksi tulleet vastakkainasettelun, paisuttelun ja yleistämisen keinot. Ihmiset muodostavat oman mielipiteensä eri uskonnoista pitkälti fundamentalisti-edustajien kautta ja siinä ohessa kärsivät myös *tavalliset* ja rauhaa rakastavat uskonnon edustajat. Viestin kirjoittaja pitää uskonnollisia *ihmisiä satuihin uskovina hörhöinä*, jotka aivopesun myötä käyttävät väkivaltaa uskonnon levittämisen apukeinona. Tässä on nähtävissä yhtäläistä ajattelumallia kuin aiemmin käsitellyssä viestissä, missä mielipiteille haettiin pohjaa Pavlovin teoriasta.

Ethoksen viimeisessä esimerkkiviestissä siirrytään politiikan maailmaan. Tapaus nousi otsikoihin jo vuonna 2008, kun kansanedustaja Anne Holmlundia syytettiin muun muassa kokoomuksen suosimisesta virkanimityksissä. (Virtanen 2008.) Tässä viestis-

sä vihapuhe kohdistuu erityisesti yhteen henkilöön ja siinä on nähtävissä myös pathosta.

Paatero pääsi pääpoliisiksi suomen kaikkien aikojen kauheimman ex-sisäministeri yo-merkonomi, läskip*rese Anne Holmlundin avustuksella (sukulaisuussuhteita). Jos Holmlund olisi vielä virassaan, vähentäisi hän paloasematkin puoleen. Kenkää tollaselle paaperon p*skalle. 3/2012.

Viestin kirjoittaja ilmaisee olevansa uskottava, koska tietää tapauksen taustat ja on selkeästi perehtynyt asiaan. Tämän vuoksi viesti kuuluu ethos-teeman alle. Viesti pyrkii selvästi myös provosoimaan ja tilanteen epäreiluutta korostetaan osapuolten nimitelyllä ja haukkumisella eli tehostesanoilla. Holmlundiin liitetty ex- ja yo-merkonomi – sanoilla pyritään selvästi vähättelemään hänen osaamistaan. Litootti on yksi retorikan keinoista ja sen avulla sanoman sisältöä tai tässä tapauksessa kohdetta, halutaan vähätellä (Blomstedt 2003, 90).

6.3 Viestisisältöjen Pathos

Retoristen teemojen pathos ilmaisee lukijoissa syntyvää tunnetilaa. Viestin tunneväriä voi olla kaikkea rohkeudesta ja myönteisyydestä ilottomuuteen, sekä vihamielisyyteen. (Puro 2009, 13.) Kirjoittaja käyttää hyväkseen provosointia, sekä ärsyttämistä. Hän voi myös hyödyntää demagogiaa ja sen alamuotoja itsensä ilmaisussa. Teeman ensimmäisessä viestissä korostuu näkyvimmin rasistinen loanheitto.

Tuosta tulikin mieleen, että niggerit ja muslimit voitaisiin hyödyntään turkistarhoilla hillerin murkinana ja ketut voisi järsiä luita, että pysyis hampaat kunnossa. 3/2012.

Kirjoittaja ilmaisee selvästi näkemyksensä mustaihoisista sekä muslimeista. Hänen mielestään he kuuluvat eläinten alapuolelle ja kelpaavat vain niiden ravinnoksi tai hampaiden kunnan ylläpitäjiksi. Tekstin pathos löytyy helposti. Siinä on kyse yksisuuntaisesta kommunikaatiosta, jolla pyritään vaikuttamaan lukijoiden alkukantaisiin ja perimmäisiin tunteisiin. Pathos on vuodatusta ja sitä värittää usein negatiivisuus. (Suomisanakirja 2012.)

Viestin sanomalle ei ole olemassa minkäänlaista järkevää pohjaa, vaan sen kautta haetaan reaktioita. Viesti täyttää myös trollaamisen kriteerit, koska sen tarkoituksena on

ärsyttäminen ja ristiriitojen synnyttäminen (Robert 2005, 167). Tuon kaltainen viesti saa varmasti aikaan tulisia vastakommenteja. Kirjoittaja pyrkii olemaan myös hauska omilla oivalluksillaan ja hän käyttää tekstissään värittävästä ilmaisusta *niggeri*-sanan muodossa. Tällä tavoin hän voi pyrkiä luomaan kielteisen arvo- tai tunnelatauksen, antamatta sen kummempia perusteluja. Värittävä ilmaisu saattaa luoda vaikutelman argumentista. (Kakkuri-Knuutila 2000, 258.)

Toisessa viestissä mennään jo askel pidemmälle eli siinä lukijoita kehoitetaan siirtymään puheista tekoihin. Viesti on löydetty suomi24.fi -keskustelufoorumilta ennen sen poistamista, eikä se liittynyt mihinkään toiseen viestiketjuun.

Ainoa kieli jota ne kusipäät ymmärtävät on väkivalta. Väkivaltaa tulee käyttää harkiten jottei jää kiinni ja kunnolla jotta se tehoaa. Toinen mahdollisuus on terrori. esim. nimettömät uhkaus soitot, uhkauskirjeet, kuspään perheen omaisuuden vandalisoiminen esim. polta niiden auto. Häpäise niiden koti sian verellä postiluukusta yms. yms. Tee soitot kätevästi kännykällä prepaid liittymällä nämä ostat käteisellä. Kännystä akku pois heti puhelun jälkeen ja muuten pidät sitä ilman akkua jossain piilossa. kirjeet tehdään leikkaa liimaa menetelmällä hanskat kädessä jottei jää mitään jälkiä jotka voidaan yhdistää sinuun. eli ollaan fiksuja ja varovaisia. 9/2011.

Tästä viestistä ei tule ilmi kehen tai keihin viesti tarkalleen kohdistuu, mutta sianveren käyttäminen vandaalimielessä viittaisi uskonnolliseen ryhmään, kuten muslimeihin tai juutalaisiin, jotka eivät käytä sianlihaa ruokavaliossaan (Uskonnolliset ruokavaliot 2009). Tämän viestin yhteydessä voidaan jo puhua kansanryhmää vastaan kiihottamisesta, mikä on rikoslaisissa määritelty rangaistavaksi teoksi (Rikoslaki 2012). Asian tekee kuitenkin mutkikkaaksi kohderyhmän epämääräisyys. Viestistä on aistittavissa myös *kieli poskessa* – mentaliteettia eli on myös mahdollista, että se on kirjoitettu täysin trollausmielessä. Tässä on jälleen hyvä esimerkki vihapuheiden määrittelyn vaikeudesta, sekä niiden tulkinnanvaraisuudesta.

Retoriselta kannalta katsottuna viesti pitää pathoksen lisäksi sisällään sidesanattomuutta eli asyndetonia. Se korostaa viestin luettelomaisuutta ja tuloksena on hengästynyt ja sisällöllisesti runsas vaikutelma (Runon figureja). Tekstisisällön pilkuttomuus saa aikaan mielikuvan, että kirjoittaja on antanut ajatusten vain virrata ja viesti on pitänyt saada nopeasti ajatuksista sanoiksi.

Pathoksen kolmannessa esimerkkiviestissä kirjoittaja käyttää ihmisoikeuksia perusteluina omille vaatimuksilleen. Argumentti jää tosin tyhjäksi, koska se ei anna minkäänlaista järkeen käyvää selitystä lukijalle. Viesti vaikuttaakin provosointimielessä kirjoitetulta ja on siinä mielessä myös selkeää pathosta.

Vaadin ihmisoikeuksia valkoihoisille suomalaisille! siis samoja kuin mustilla neegereillä ja muslimeilla on. Valkoisellakin miehellä pitää olla oikeus ***** vähäpukaisia alaikäisiä tyttöjä jos panettaa. Myös sossusta pitää saada rahaa niin paljon kun tarvii. Ilmaiset asunnot tietenkin koko suvulle ja omat uintivuorot uimahalleihin. 5/2012.

Provosoinnin kautta on mahdollista johdatella lukijoita johonkin suuntaan ja aiheuttaa heissä haluamiaan reaktioita (Suomisanakirja 2012). Sanavalinnat kertovat kirjoittajan suhtautumisesta mustaihoisiin tai ylipäättään ulkomaalaisiin sekä nuoriin tyttöihin ja tehostesanoilla puolestaan vahvistetaan viestin pathoksellista sanomaa. Viestissä tulee ilmi asioiden räikeä yleistäminen. Erilaisia virhepäätelmiä syntyy, kun asioiden oletetaan olevan jotakin mitä ne eivät ole ja sitten näistä oletuksista tehdään yleistyksiä. Esimerkiksi Roger on mustaihoinen, hän saa rahaa sosiaalitoimistosta, näin ollen kaikki mustaihoiset saavat rahaa sosiaalitoimistosta. (Ylikoski 2000, 169 – 170.) On mahdollista ja jopa todennäköistä, että viesti on kirjoitettu täysin liioittelu- ja häرنäysmielessä. Pathoksen lisäksi kirjoittaja tuo tekstissä esille myös maahanmuuttajakielteisyyttä ja kielteistä nationalismia.

6.4 Viestisisältöjen nationalismi

Nationalistisen teeman alle lukeutuvat ne viestit, joissa korostuu kirjoittajien kansallismielisyys ja – kiihko. Eräisiin nationalismin muotoihin liittyy muukalaisvihaa ja rasismia, mitkä syntyivät tiettyjen ryhmien poissulkemisen ja alistamisen kautta. (Nationalismi ja rasismi.) Tämän teema alle on kerätty esimerkkejä kiihkomielisyydestä ja ääripäiden tuotoksista. Seuraava viesti löytyi rasistisen viestiketjun yhteydestä.

Ei maistu (työ) ei. 90 v. joutui ryöstön kohteeksi. Miksi joka päivä joudumme lukemaan tuon paskasakin tekemisistä. Luulisi jo tyhimmänkin kuspää kukkahatun huomaavan että ovat silkkaa biojätettä. Alkaa olla ikävä Adolf Hitleriä. 3/2012.

Viestin sisältö on vahvasti pathoksellista eli tunteisiin vetoavaa ja siitä nousee esille selvä kansallissosialistinen aatteellisuus eli natsismi (Suomisanakirja 2012). Tämä

tulee ilmi Hitlerin ikävöimiseen liittyvän kommentin myötä. Kirjoittaja ilmaisee maahanmuuttokriittisyyttä ja vertaa ulkomaalaisia *paskasakiksi*, jotka eivät halua tehdä työtä. Ihmiset hahmottavat maailmaa usein ennakkoluulojen kautta ja ennakkoluulot syntyvät yleensä tietämättömyydestä (Kanninen & Markkula 2011, 18).

Kirjoittajan taustat eivät ole tiedossa, mutta on mahdollista että hän on luonut mielikuvansa erilaisten olettamusten pohjalta, joista on sitten syntynyt edellä mainitun kaltaisia kausaalisia virhepäätelmiä. Niistä puhutaan erilaisten argumentaatioteorioiden yhteydessä ja niillä ilmaistaan syyn ja seurauksen käsitteisiin liittyviä sekaannuksia. Päätelyvirheitä syntyy, kun asioita yleistetään yksittäistapausten kautta. Yhtä yksilöä tai edes pientä ryhmää, ei voida pitää riittävänä aineistona kokonaisten ihmisryhmien yleistyksissä. (Ylikoski 2000, 169 – 170.)

Maahanmuuttajamyönteisiä ihmisiä kirjoittaja kuvaa *tyhmiksi kusipää kukkahatuiksi*. Verkossa käytävissä kansalaiskeskusteluissa nimitys kukkahattutäti pulpahtaa usein esille. Sillä kuvataan muun muassa rasististen purkausten arvostelijoita, eläintensuojelijoita, lastensuojelun ammattilaisia ja joukkoliikenteen kannattajia. (Mattila 2009.)

Vuoden 2012 presidentinvaaleissa nähtiin ja koettiin aiemmasta poikkeavaa media uutisointia, kun toimittajia ja kansalaisia kiinnosti presidentin pätevyyttä enemmän heidän henkilökohtaiset elämänsä. Vaalit näkyivät myös keskustelufoorumeilla ja erityisesti ehdokas Pekka Haavisto sai osakseen kovaa kritiikkiä juuri seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Seuraava viesti toimii hyvin yhtenä esimerkkinä.

Nyt valitaan edelleenkin Suomen presidenttiä eikä kehitysmaan Afrikan heimopäällikköä mihin Haavistolla olisi parhaat edellytykset, mutta ei muslimitaustaisiin maihin kuitenkaan - sillä homoseksuaalinen ja parisuhteessa miehen kanssa elävä mies on sikaan verrattava olio! 1/2012.

Viesti alkaa vastakkainasettelulla eli antiteesilla, joka siis tarkoittaa ”kahden vastakkaisen väitteen tai käsitteen asettamista vierekkäin, jolloin se, mitä halutaan sanoa, tulee tehostetusti esille” (Kirjallisuuden erittelyn työkalut 2011). Kirjoittaja nostaa vastaparin esille Suomen presidentin ja kehitysmaan heimopäällikön muodossa. Metaforaa hän käyttää verratessaan homoseksuaalista henkilöä sikaan. Metaforaa eli kielikuvaa käytetään verratessa kahta toisiinsa liittymätöntä sanaa keskenään (Kirjallisuuden erittelyn työkalut 2011). Kansallismielisyyttä ja – kiihkoa kirjoittaja osoittaa sillä, että hän haluaa pitää Suomen suomalaisena, kristillisenä ja homovapaana paikkana.

Tässä yhteydessä on myös hyvä nostaa esille julkisen henkilön ja yksityisen henkilön välinen raja. Poliitikot voidaan luokitella julkisiksi henkilöiksi ammattinsa takia. He esiintyvät mediassa ja ilmaisevat siellä mielipiteitään ja näkemyksiään, mutta missä menee heidän yksityisyyden raja? Julkisen sanan neuvosto määritteli politiikan ja hallinnon alalla työskentelevien henkilöiden yksityisyyden suojan suppeammaksi kuin muiden kansalaisten. Journalististen ohjeiden mukaan ”yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä”. (Journalistin ohjeet 2005.) Tästä nousee esille myös sananvapauden problematiikka. Internetin keskustelupalstoilla tuskin mietitään näitä asioita, mutta ohjeet on hyvä tiedostaa, koska kunnianloukkaus on määritelty rikokseksi ja siitä on mahdollista nostaa syyte.

Nationalismia sisältävät tekstit pitivät pääasiallisesti sisällään maahanmuuttokielteisyyttä ja seuraava viesti poikkesikin näistä viesteistä erilaisella näkökulmallaan. Kirjoittaja hyökkää skinheadejä ja myös pohjanmaalaisia vastaan.

Skinit on naurettavia paskakasoja etenki Joensuulaiset ja pohjanmaalaiset ovat vittumaisinta porukkaa koko suomessa... Me pidetään Suomi valkoisena ilman idiootteja skinejä jotka käyvät jo suomalaisten päälle. Sallin tummaihoiset jos tulevat töihin jne jne. Pitkän ajan valtion tuella eläneet ovat sitten oma juttunsa mut skinit vois mennä vittuun oikeesti. 6/2011.

Tällä kertaa kirjoittaja halusi luoda valkoisen Suomen ilman skinejä, jotka *käyvät suomalaisten päälle*. Kirjoittajan suhtautuminen ulkomaalaisiin ja maahanmuuttajiin on myönteinen, jos he vaan elättävät itse itsensä. Sanojen käyttö skinejä kohtaan on vähättelevää ja haistattelevaa. Tämän lisäksi viestissä käytetään vastakkainasettelua, sekä toistoa. Sillä varmistetaan, ettei viestin sanoma jää keneltäkään epäselväksi.

6.5 Viestisisältöjen populismi

Populismissa korostuu helposti omaksuttava ja yksinkertaistettu politiikka, mikä vetoaa erityisesti niin sanottuun tavalliseen kansaan. Populismi erottaa *me tavikset* muusta *eliittikansasta*, joihin pilkka kohdistetaan. Populismi käyttää hyväkseen myös erilaisia iskulauseita, sekä demagogiaa. (Dictionary 2012.)

Persuloiset on yhteiskunnan syöpä joka paranee leikkaamalla kasvain irti. Kuollut persu paras persu! 8/2011.

Yllä oleva viesti on hyvä esimerkki iskulauseesta, vaikka sen kohteena on populistisena pidetty perussuomalaisten puolue. Todellisuudessa populismia hyödyntävät melkein kaikki puolueet jossain määrin. Perussuomalaisia arvostellaan viestissä kovin sanoin ja heitä verrataan syöpään metaforisin keinoin. Kirjoittaja käyttää hyväkseen demagogian tehokeinoja, kuten toisten syyttelyä, liioittelua, sekä ongelman yksinkertaistamista (Roberts – Miller 2008).

Seuraavan esimerkin kaltaisia viestejä oli tutkimusaineistossa useampiakin. Niissä vähätellään suomalaisten ilmaisemaa rasismia ulkomaalaisia kohtaan ja haetaan syyllisiä muista, yleensä juuri maahanmuuttajista tai muista alakulttuurien edustajista.

Miksi emme näe videoita missä suomalaiset kiusaavat ulkomaalaisia, kuulemma rasismi on todella yleistä? Sellaista ei vaan ole, rasismi on propagandaa suuriltaosin. 3/2012.

Viestissä tulevat näkyvimmin esille me vs. muut – ajattelumalli. Tällä kertaa kyseessä on kuitenkin suomalaisten ja ulkomaalaisten eroavaisuudet. Demagogia on hyvin musta-valkoista eli asioita ei pystytä tai suostuta näkemään kuin kahdella eri tavalla (Roberts – Miller 2008). Se tulee selvästi ilmi myös tässä viestissä. Toisia on helpompi syytellä ja moittia, kuin löytää itsestään vikaa. Kirjoittaja pyrkii tuomaan esille faktoja, pitivät ne sitten paikkansa tai eivät. Hän vetoaa viestissä myös kuulopuheisiin ja käyttää hyväkseen sekä hyperbolaa että litoosia, paisuttelemalla ulkomaalaisten roolia kiusaajina ja samalla vähättelemällä rasismin olemassaoloa.

Poliittinen jakaantuminen näkyi myös selvästi tutkimusaineistossa. Seuraavassa viestissä populismi nousee esille me vs. vihreät – asetelmassa ja siinä on nähtävissä myös vahvaa kansalliskiihkoisuutta. Viesti on hyvin maahanmuuttokielteinen ja varsinaiseksi ongelmaksi nostetaan vihreiden puolueen maahanmuuttomyönteisyys.

Maahanmuutosta on nyt pakko keskustella täysin avoimesti kuin mistä muusta politiikan asiasta tahansa. Vihreiden mamuilu on Euroopan syöpä. Nyt on omasta reviiiristä pidettävä tiukasti kiinni. Muutoin roskaväki tulee ja pilaa asiat. Vihreiden mamuilulle ja sitä haluaville on keksittävä täsmävero. Maksakoot itse mamujensa kaikki kustannukset. Niitä vero ei koskisi, jotka eivät mamuja tänne halua. 9/2011.

Vihreiden puolueen toimintaa verrataan syöpään ja jälleen kerran nousee esille meidän ja muiden erot. Kansalaisia kehoitetaan pitämään omastaan tiukasti kiinni tai jotain kamalaa tapahtuu. Viestissä toistetaan sanoja *mamu* ja *mamuilu* useampaan otteeseen. Sillä varmistetaan viestin perille meneminen. Kirjoittaja tarjoaa myös ratkaisua ongelmaan täsmäveron muodossa, joka koskee vain niitä *mamuilijoita*.

Tässä yhteydessä voisi käyttää esimerkkinä kaltevan tason argumenttia, jonka ideana on se, että jokin päätös tai tapahtuma johtaa vääjäämättä johonkin toiseen päätökseen tai tapahtumaan. Syntyy siis ketjureaktio. (Ylikoski 2000, 169.)Tämän viestin kohdalla se voisi olla esimerkiksi se, että jos ajamme mamut pois maastamme, saamme elää hyvää elämää. Mikäli esimerkin taustaoletukset pitävät paikkansa, voi argumentti olla hyväksyttävä, mutta yleensä tämän kaltaisiin kaltevan tason argumentteihin on syytä suhtautua epäilevästi (Ylikoski 2000, 169).

6.6 Viestisisältöjen huumori ja ironia

Viestien jaottelu tämän teeman alle oli haasteellista huumorin tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Jokainen kokee huumorin yksilöllisellä tavalla ja hauskuutta on vaikea määrittellä tarkasti. Huumorin haasteellisin muoto on ironia, sekä sen alamuoto sarkasmi. Ironinen huumori käyttää hyväkseen piiloivaa ja se paljastaa toisen osapuolen tietämättömyden, kun taas sarkasmilla on aina joku uhri (Koiranen 2012, 8). Ironia ja sarkasmi voivat olla joko hyvántahtoista tai ilkeää.

Ensimmäinen esimerkkiviesti pitää ironian lisäksi sisällään pathosta ja sillä on selvästi tarkoitus provosoida lukijoita. Viestin kirjoittaja pyrkii olemaan vitsikäs ja hän luottaa varmasti siihen, että osa ihmisistä ymmärtää viestin humoristisuuden ja osa puolestaan loukkaantuu. Kyseessä voi olla täysin trollausmielessä kirjoitettu viesti.

Katselin just äsken telkkarista kuinka Marokossa joku muslimi on joskus keksinyt käyttää pulunpaskaa nahanparkitsemisessa ja se nahka on maailman parasta! Niin, että kyllä ne arabitkin osaa kehittää teknologiaa. 5/2012.

Ironia ei välttämättä ole hauskaa, koska siinä on kyse kätketystä ivasta, jossa sanotaan toista kuin mitä tarkoitetaan (Runon figureja). Tässä tapauksessa ironia on selkeästi peitelty loukkaus tai hyökkäys arabeja ja muslimeja vastaan. Kirjoittaja ei onnistu rakentamaan viestissään toimivaa argumenttia ja joutuu siten turvautumaan esimerkin voimaan, sekä liioitteluun. Ironiaa on jaettu vakaaseen ja epävakaaseen muotoon. Vakaassa muodossa ”sananmukaisen merkityksen takaa paljastuva ironinen merkitys on kaikille sen ymmärtäville sama”, kun taas epävakaassa muodossa ”ironia voi olla siinä mielessä rajatonta, että se johtaa loputtomiin tulkintoihin” (Rahtu 2006,146).

Seuraavan viestin sisältöä on lyhennetty noin puoleen alkuperäisestä sisällöstä. Tekstin pituus ja kirjoitustyyli kertovat kirjoittajan olleen jonkinlaisessa flow-tilassa, missä tekstiä suolletaan ulos hyvinkin vapaasti. Loppua kohti kirjoittajan oikeat ajatukset alkavat kuitenkin ilmestyä vitsin läpi ja hän ilmaisee mielipiteensä muun muassa suvaitsevaisuudesta.

Haluan kertoa teille kaikille palstan arvoisille lukijoille eskimoiden ylivoimaisuudesta. Nythän on niin, että eskimot keksivät jo tuhansia vuosia sitten avaruusaluukset. Sitten tuli pahat valkoiset viikingit ja tuhosivat kaiken... Mikä ihme siis saa ihmiset ihailemaan toisen kulttuurin ihmisiä jopa sairaalloisen kiihkeästi? Okei, on mullakin jotain sympatioita joihinkin kulttuureihin... Inkkarit on aina jotenkin kiinnostaneet mua henkilökohtaisesti. Nää Suomen nykyiset maahanmuuttajat ole mitään noihin verrattuina! Missä on kaikki inkkarit, HÄ? En kai mäkkään nyt ihan kauhee rasisti voi olla kun tuommoistakin diggailen? Näitä "mölinäkulttuureita" en kyllä aina ihan ymmärrä, mutta makunsa kai kullakin. Pitäs vaan aina olla niin ymmärtäväinen. Mielummin kuin suvaitsevainen. Silmä se on ituhippien hommaa se. 5/2012.

Tekstin ironia ja vitsikkyys tulee ilmi heti viestin alussa, kun kirjoittaja alkaa yhdistää eskimoita ja avaruusaluksia toisiinsa. Kyseessä on selvä liioittelu eli hyperbola. Kirjoittajalla on kuitenkin viestin sisällä oikeita pohtivia kysymyksiä, jotka hän sitten ympäröi näillä päättömällä jutuilla. Hän vähättelee Suomessa asuvia maahanmuuttajia ja ilmaisee myös ymmärtämättömyytensä *mölinäkulttuureita* kohtaan. Siitä huolimatta kirjoittaja ei pidä itseään rasistina. Viesti on hyvä esimerkki sanoman piilottamisesta

tekstitulvan ja huumorin alle. Viimeinen viesti ilmaisee ironiaa myös hyvin selvästi kaikessa lyhykäisyydessään.

Äänestäkää Vihreitä, niin maahanmuutto on turvattu! Suvaitkaa kansalaiset, suvaitkaa. 3/2012.

Kirjoittaja on muodostanut mielessään argumentin, jonka hän on sitten kääntänyt päinvastaiseen kirjoitusmuotoon eli viestin todellinen merkitys ja käytetyt sanat ovat ristiriidassa. Tässäkin viestissä liioitellaan ja käytetään esimerkiksi pienimuotoista epiforaa eli sanaa *suvaitkaa*, toistetaan viestin lopussa pari kertaa. Siinä on havaittavissa myös humoristista toistoa. (Blomstedt 2003, 93 – 94.)

7 POHDINTA

Vihapuhe- ja sananvapauskeskustelu on käynyt kuumana erilaisissa medioissa viimeisen vuoden aikana. Huolta ovat erityisesti aiheuttaneet vihapuheiden vaikutukset lasten ja nuorten elämiin. He ottavat mallia ikätovereiltaan sekä aikuisilta ja myös median rooli lasten ja nuorten kasvattajana on noussut entistä suurempaan asemaan. Internetin ja siellä olevien keskustelupalstojen merkitys on ollut huomattava myös vihapuheilmiön esiin nousemisessa. Monilla sivustoilla on helppo kirjoitella mitä sattuu, varsinkin jos viestin lähettäminen ei vaadi sisäänkirjautumista. Mistä taas johtuu ihmisten tarve lähetellä provosoivia tai muuten sopimattomia viestejä kaikkien näkyville? Kuvastaako tämä aikamme loputonta sallivuutta ja välinpitämättömyyttä vai päinvastoin kiristyneitä mielipiteitä ja ideologioita? Soveliaisuuden rajat tuntuvat joka tapauksessa olevan pahasti kadoksissa.

Olisi tärkeää keskittyä siihen, mistä vihapuheet kumpuavat. Kyseessä näyttäisi olevan pitkäaikainen riesa, mistä historiammekin kertoo. Olemmeko olleet niin kauan eristyksissä muista kulttuureista ja tavoista, että emme ole oppineet arvostamaan moninaisuutta ympärillämme? Ongelma ei kuitenkaan rajoitu omaan maahan, vaan vihapuheista keskustellaan maailmanlaajuisesti. Rasismiin pitäisi pystyä puuttumaan normaalissa arjessa, eikä rasisia puheita saa ohittaa olankohautuksella. Koulujen rooli ja koulunuorisotyö nousevat tässä melko suureen asemaan, koska siellä lapset ja nuoret viettävät suurimman osan ajastaan.

On vaikea tuomita ihmistä aatteistaan, jos hän aidosti todella uskoo niihin. Aatteista, mielipiteistä ja sanoista tulee kuitenkin vaarallisia ja rikollisia siinä vaiheessa, kun aletaan puhua toisten vahingoittamisesta. Usein puhetta vähätellään, mutta usein juuri sanat jäävät ihmisen mieleen pitkiksi ajoiksi. Mielestäni Suomen laki ei kaipaa suuria muutoksia vihapuheisiin liittyen. Ehkä kyseisen sanan lisääminen lakiin on tarpeellista, mutta vähäisillä muutoksilla vihapuheet voitaisiin liittää kunnianloukkaus - pykälään, sekä kiihottaminen kansanryhmää vastaan – pykälään. Asioita pitää saada kritisoida ja argumentoida, mutta sitäkin voi tehdä hyvässä hengessä, eikä sen pitäisi rajoittaa sananvapautta. Tämän päivän ongelma tuntuu olevan enemmän se, että ihmiset eivät erota asiallista ja asiatonta itseilmaisua toisistaan. Ehkäpä Suomen kouluissa pitäisi alkaa harjoittelemaan hyvähenkistä väittelyä, mitä esimerkiksi Yhdysvalloissa harrastetaan paljonkin.

Tutkimusaineistosta nousi esiin se, että monilta viestien kirjoittajilta tuntui puuttuvan itsekontrolli täysin ja jotkut ilmaisivat itseään todella aggressiivisin keinoin. Retorinen analysointi mahdollisti tutkimusaineiston tarkemman yhteiskunnallisen kartoittamisen sekä teemoittelun. Se antoi viesteille hyvän tulkintakehyksen. Viesteistä nousi esille paljon erilaisia vaikuttamiskeinoja, joita kirjoittajat käyttivät, luultavasti tietämättään ja alitajuisesti. Suurin osa viesteistä oli pathoksellista eli tunteisiin vetoavaa räyhäämistä, ärsyttämistä ja provosointia. Järkeen ja kirjoittajan pätevyyteen pohjaavia kirjoituksia oli myös yllättävän paljon, kun taas kansalliskiihkoisten viestien suuri määrä ei juuri yllättänyt. Vihapuheiden kohteina olivat muun muassa maahanmuuttajat, homoseksuaalit, romanit, kerjäläiset, naiset ja suomenruotsalaiset. Kaiken kaikkiaan viesteistä jäi tuntuma, että ihmiset ilmaisevat itseään yllättävän rohkeasti myös sellaisella sivustolla, mikä vaatii kirjautumisen kommentin lähettämiseksi. Luottamus sananvapauteen on ilmeisesti suuri. Ihmiset eivät juuri käytä aikaa järkevään kritiikkiin tai argumentointiin, vaan siirtyvät viesteissään hyvin nopeasti vihapuheiden tulkinnanvaraisille poluille.

Halusin työlläni selvittää mitä vihapuhe oikeastaan on ja miten se näyttäytyy meille Internetin keskustelupalstoilla. Itse vihapuheen määrittäminen on yhä haasteellista sen tulkinnanvaraisuuden vuoksi, eivätkä kaikki tutkimusaineistoni viestit välttämättä täyttäneet vihapuheiden määritelmiä. Sain mielestäni ilmiöön kuitenkin uudenlaista näkökulmaa ja myös vastauksia kysymyksiini. Viestien analyysi avasi tekstien sisältöjä hyvin yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti. Keräämäni tutkimusaineisto ja sen tul-

kinta, kertovat vain yhden version ja näkökulman vihapuheisiin. Suomi24.fi on yksi lukuisista Internetin keskustelufoorumeista, joten tutkittavaa materiaalia jäi vielä paljon jäljelle. Työtä voisikin jatkaa vielä moneen eri suuntaan. Olisi mielenkiintoista perehtyä esimerkiksi vihapuhetta aiheuttaviin tekijöihin tarkemmin tai tutkia ja analysoida suurempaa viestiotantaa, vaikkapa diskurssien eli puhetaiposten näkökulmasta.

Jokisalo (2010, 49) nosti esille kaksi eri näkökulmaa rasismiin. Ensimmäisen mukaan lapset eivät synny rasisiksi ja toisen näkökulman mukaan rasismia on meissä kaikissa. Olipa rasismi sisäsyntyistä tai ei, hyväksyttävää sen ei pitäisi koskaan olla. Kaikki ne rakenteet yhteiskunnassa, jotka ylläpitävät rasismia ja sen myötä myös vihapuheita, pitäisi osata etsiä, huomioida ja tiedostaa, jotta asialle pystytään tekemään jotakin.

LÄHTEET

- Aller Media Oy. 2011. Lehdistöiedotteet. WWW-dokumentti. <http://www.cisionwire.fi/aller-media-oy/r/nyt-suomi24-n-keskustelijat-maarittelevat-vihapuhetta,c9158373>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.5.2012.
- Apulaisvaltakunnansyyttäjä arvostelee poliitikkoja vihapuheista. 2011. Helsingin Sanomat 3.8.2011. WWW-dokumentti. <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Apulaisvaltakunnansyytt%C3%A4j%C3%A4+arvostelee+poliitikkoja+vihapuheista/1135268258372>. Päivitetty 3.8.2011. Luettu 20.12.2011.
- Ash, M. 2008. A Contemporary examination of demagogic techniques: Selected speeches from the 2008 presidential campaign. 6 – 7, 11. PDF-dokumentti. <http://repositories.tdl.org/uh-ir/bitstream/handle/10657/186/ASH-.pdf?sequence=2>. Ei päivitystietoa. Luettu 9.9.2012.
- AskDefine. WWW-dokumentti. <http://demagoguery.askdefine.com/>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.9.2012.
- Blomstedt, J. 2003. Retoriikka epäilijöille. Helsinki: Painokirjakas Oy. 14 – 15, 21 – 22, 74 – 82, 90 – 94, 103 – 104, 170 – 172.
- Dictionary 2012. <http://dictionary.reference.com/>. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 12.9.2012.
- Euroopan Neuvosto/ the Council of Europe 2008. Fact sheet on hate speech. WWW-dokumentti. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1368497>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.4.2012.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 18 – 19, 175.
- Facebook –sivuista poliisitutkinta. 2011. Iltalehti 16.11.2011. WWW-dokumentti. http://www.iltalehti.fi/uutiset/2011111614766865_uu.shtml. Luettu 17.11.2011. Päivitetty 16.11.2011. Luettu 4.12.2011.
- Finn, K. 1995. Pentti Linkola –profeetta omalla maapallollaan. City-lehti, nro 23/1995. WWW-dokumentti. <http://www.city.fi/artikkeli/Pentti+Linkola/4756/>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.10.2012.
- Heikkilä, S. 2011. Vihapuhe velloo netissä. Helsingin Uutiset 27.11.2011. WWW-dokumentti. <http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/81988-vihapuhe-velloo-netissa>. Päivitetty 28.11.2011. Luettu 4.12.2011.
- Hjelt – Putilin, P. 2005. Turvallisuutta viestinnästä. Kommunikaatio haastavissa asiakas- ja palvelutilanteissa. Helsinki: Edita Prima Oy. 96 – 97, 110.
- Hänninen, J. & Hänninen, J. 2010. Tuhansien aatteiden maa. Ääriajattelua nyky-Suomessa. Juva: Bookwell oy, 15 - 16, 21 – 22, 253 – 254.

Jaakkola, M. 1995. Suomalaisten kiristyvät ulkomaalaisasenteet. Työpoliittinen tutkimus 101. Työministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin kaupungin tietokeskus, Kuntoutussäätiö. Helsinki: Painatuskeskus Oy, 3 – 5, 78.

Jaakkola, M. 1999. Työpoliittinen tutkimus 213. Maahanmuutto ja etniset asenteet. Työministeriö, opetusministeriö, sisäasiainministeriö, Helsingin kaupungin tietokeskus, Kuntoutussäätiö. Helsinki: Edita. 23, 170.

Jokisalo, J. & Simola, R. 2010. Kulttuurisia kohtaamisia. Juva: Bookwell Oy, 7 – 8, 49 – 50, 95.

Journalistin ohjeet 2005. WWW-dokumentti.

http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/0viestinta/tiedotusoppi/P5_viestintaoikeus_ja_journalistietiikka/4_luento4/. Ei päivitystietoa. Luettu 26.10.2012.

Jungar, A-C & Jupskås, A.R. 2011. Pohjolan populistinen puolueperhe. Teoksessa Liikkeitä laidasta laitaan. Populismien nousu Euroopassa. Ajatuspaja e2, Ajatushautomomagma & Vihreä Sivistysliitto. Raisio: Newprint Oy. 34 – 36, 39.

Kakkuri – Knuuttila, M-L. 1994. Puhetaito. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulun kavalaitos, 13 – 15, 19.

Kakkuri – Knuuttila, M-L. (toim.) 2000. Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Tampere: Tammer-Paino Oy. 233, 258.

Kanninen, S. & Markkula, H. 2011. R-sana. Kirja Rasismista ja siihen puuttumisesta. 18. PDF-dokumentti.

<http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/6fa5943aa1a8de6536c18fbef7662366/1345038627/application/pdf/638074/R-sana%20-kirja%20rasismista%20ja%20siihen%20puuttumisesta.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 4.5.2012.

Karvonen, E. 1999. Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Tampere: Tammer-paino. 261.

Kettunen, P. 2009. Nationalismi ja internationalismi. Suomalaiset historianpäivät, Lahti 7.2.2009. 3. PDF-dokumentti.

<http://www.mv.helsinki.fi/home/ptkettun/lahti09historiapivat.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.10.2012.

Kirjallisuuden erittelyn työkalut 2011. Turun yliopisto. WWW-dokumentti. <http://www.tnk.utu.fi/index.php?825>. päivitetty 18.4.2011. Luettu 3.10.2012.

KKO tuomitsi Halla-ahon myös kiihottamisesta kansaryhmää vastaan. 2012.

Helsingin Sanomat 8.6.2012. WWW-dokumentti.

<http://www.hs.fi/politiikka/KKO+tuomitsi+Halla-ahon+my%C3%B6s+kiihottamisesta+kansaryhm%C3%A4%C3%A4+vastaan/a1305573468404>. Päivitetty 8.6.2012. Luettu 8.6.2012.

Koiranen, S. 2012. Huumorin vaikutus käyttäjäkokemuksen odotus- ja virhetilanteissa. Tampereen yliopisto. Informaatiotieteiden yksikkö, Vuorovaikutteinen teknologia. Pro Gradu –tutkielma. PDF-dokumentti. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05568.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 10.10.2012. 8 – 9.

- KSML: Opetusala kehottaa nollatoleranssiin vihapuheissa. 2012. Helsingin Sanomat 30.5.2012. WWW-dokumentti.
<http://www.hs.fi/kotimaa/KSML+Opetusala+kehottaa+nollatoleranssiin+vihapuheissa+/a1305571896929>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.6.2012.
- Laaksola, H. 2011. Vihapuheet piinaavat jo koulua. Opettajalehti 20.9.2011. Verkkolehti.
http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2011_38/161989.htm. Ei päivitystietoa. Luettu 13.1.2012.
- Lehtiniemi, K. 2012. Lieksan Facebook-jutusta ehdotonta vankeutta yhdelle. MTV3 3.5.2012. WWW-dokumentti. <http://www.mtv3.fi/uutiset/rikos.shtml/lieksan-facebook-jutusta-ehdotonta-vankeutta-yhdelle/2012/05/1539305>. Päivitetty 3.5.2012. Luettu 5.5.2012.
- Mattila, I. 2009. Kuka on kukkahattutäti? Helsingin Sanomat 10.9.2009. WWW-dokumentti.
<http://www.hs.fi/artikkeli/Kuka+on+kukkahattut%C3%A4ti/1135249222490>. Ei päivitystietoa. Luettu 25.10.2012.
- Mykkänen, P. 2011. Rasismi teki pesän Suomeen. HS-gallup. Helsingin Sanomat 12.11.2011. WWW-dokumentti.
<http://www.hs.fi/kotimaa/Rasismi+teki+pes%C3%A4n+Suomeen/a1305549256578>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.8.2012.
- Nationalismi ja rasismi. Oulun lyseon lukio. WWW-dokumentti.
<http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/historia/maarite/natjaras.html>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.10.2012.
- Nisula, K. 2011. Vihapuhe puhuttaa Suomessa. Sisuradio 21.9.2011. WWW-dokumentti.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=4707873>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.1.2012.
- Nyysiopas 2008. WWW-dokumentti.
http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/nyysit/4.5.html#f_. Päivitetty 22.4.2008. Luettu 13.9.2012.
- Oikeustieteen tohtori: Vihapuheiden kirjoittajat myös vastuussa tragedioista. 2011. YLE -uutiset 26.7.2011. WWW-dokumentti.
http://yle.fi/uutiset/oikeustieteen_tohtori_vihapuheiden_kirjoittajat_myos_vastuussa_tragedioista/5398635. Päivitetty 7.6.2012. Luettu 23.6.2012.
- Pakkasvirta, J. & Saukkonen, P. 2005. (toim.) Nationalismit. Porvoo: WS Bookwell Oy. 8.
- Perinteentutkimuksen terminologia 2004. Helsingin yliopisto, folkloristiikka. WWW-dokumentti. <http://www.helsinki.fi/folkloristiikka/opiskelu/terminologia.htm#myytti>. Päivitetty 22.5.2012. Luettu 13.11.2012.

Post, R. 2009. Hate Speech. Teoksessa Hare, I. & Weinstein, J. (edit.) *Extreme Speech and Democracy*. New York: Oxford, 123 – 124.

Puro, J-P. 2006. Retoriikan historia. Helsinki: WSOY, 167 – 169.

Puro, U. 2009. Reilua retoriikkaa. Työväen sivistysliitto, TSL. Kehitys Oy. 7- 8, 11 – 14, 17.

Pöntinen, A. 2012. Yle –uutiset, Savo 17.2.2012. Vihapuhe tarttuu nuoreenkin suuhun. WWW-dokumentti.

http://yle.fi/alueet/savo/2012/02/vihapuhe_tarttuu_nuoreenkin_suuhun_3266780.html.

Luettu 23.4.2012. Päivitetty 9.6.2012.

Rahtu, T. 2006. Sekä että. Ironia koherenssina ja inkohereenssina. Vantaa: Dark Oy. 11 – 13, 146.

Remy, J. 2005. Onko modernisaatio vai etnisyys kansakuntien perusta? Teoksessa Pakkasvirta, J. & Saukkonen, P. (toim.) *Nationalismit*. Porvoo: WS Bookwell Oy, 60 – 61.

Rikoslaki 2012. WWW-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Ei päivitystietoa. Luettu 5.4.2012.

Robert, A. 2005. Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnosta ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. 14, 47, 77, 81, 166 – 167, 170. PDF-dokumentti.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_952-458-705-X/urn_isbn_952-458-705-X.pdf.

Ei päivitystietoa. Luettu 12.9.2012.

Roberts - Miller, P. 2008. Characteristics of Demagoguery. PDF-dokumentti.

<http://www.drw.utexas.edu/roberts-miller/sites/www.drw.utexas.edu.roberts-miller/files/demagoguery.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 5.9.2012.

Runon figureja. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. WWW-dokumentti.

http://www.helsinki.fi/hum/kotim.kirjallisuus/opiskelu/Lyriikankurssi/Kuvallisuus/runon_figureja.htm#asyndeton. Ei päivitystietoa. Luettu 10.10.2012.

Salovaara, H. 1997. Klassinen ehdollistuminen. Oulun Yliopisto. WWW-dokumentti.

<http://wwwedu.oulu.fi/okl/lo/kt2/wklaehd.htm>. Päivitetty 24.11.1997. Luettu 3.10.2012.

Seta-vastainen ryhmä poistettiin netistä. 2011. Iltalehti 28.11.2011. WWW-

dokumentti. http://www.iltalehti.fi/uutiset/2011112814840351_uu.shtml. Ei päivitystietoa. Luettu 28.11.2011.

Soini: Köyliöläinen Rautio erotettaneen puolueesta. 2012. YLE -uutiset 21.2.2012.

WWW-dokumentti.

http://yle.fi/uutiset/soini_koyliolainen_rautio_erotettaneen_puolueesta/5055811. Päivitetty 9.6.2012. Luettu 26.2.2012.

- Suomen perustuslaki. 2012. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.5.2012.
- Suomen romanit 2004. Sosiaali- ja terveysministeriö. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy. 6. PDF-dokumentti. <http://pre20090115.stm.fi/mk1087365183308/passthru.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 29.9.2012.
- Suomisanakirja 2012. <http://suomisanakirja.fi/>. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.9.2012. Luettu 13.9.2012.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy. 18, 28 – 29.
- TV2:n vihaillassa ei päästy yksimielisyyteen vihapuhe-käsitteestä. 2011. Helsingin Sanomat 20.9.2011. WWW-dokumentti.
<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/TV2n+Vihaillassa+ei+p%C3%A4%C3%A4sty+yksimielisyyteen+vihapuhe-k%C3%A4sitteest%C3%A4/1135269482946>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.1.2012.
- Uskonnolliset ruokavaliot 2009. WWW-dokumentti.
<http://www.uskonnonvapaus.fi/artikkelit/ruoka.html>. Päivitetty 25.2.2009. Luettu 15.10.2012.
- Valtakunnansyyttäjänvirasto. 2012. Rangaistavan vihapuheen levittäminen Internetissä. 3 – 4, 24 – 29. PDF-dokumentti.
[http://www.poliisi.fi/poliisi/helsinki/home.nsf/files/510AF37FD1A3851EC22579E0002EAB1C/\\$file/17-34-11%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4raportti%20luonnos%2012042012.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/helsinki/home.nsf/files/510AF37FD1A3851EC22579E0002EAB1C/$file/17-34-11%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4raportti%20luonnos%2012042012.pdf). Ei päivitystietoa. Luettu 2.5.2012.
- Vihapuhemuistio 2011. Helsingin poliisilaitos. Virtuaalinen lähipoliisir ryhmä. PDF-dokumentti.
[http://www.poliisi.fi/poliisi/helsinki/home.nsf/files/B7764CF22FAD6D3EC225797C0036A62E/\\$file/vihapuhemuistio.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/helsinki/home.nsf/files/B7764CF22FAD6D3EC225797C0036A62E/$file/vihapuhemuistio.pdf). Ei päivitystieto. Luettu 7.7.2012.
- Virkki, T. 2004. Vihan Voima. Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa. Saarijärvi: Gummerus, 11, 40.
- Virtanen, H. 2008. Isa johtaa, poika neuvoo. Savon Sanomat 28.6.2008. WWW-dokumentti. <http://www.savonsanomat.fi/mielipide/artikkelit/isa-johtaa-poika-neuvoo/1015810>. Päivitetty 5.2.2012. Luettu 3.10.2012.
- Ylikoski, P. 2000. Kuinka argumentti voi epäonnistua? Teoksessa Kakkuri – Knuuttilla, M-L. (toim.) Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Tampere: Tammer-Paino Oy. 169 – 170.

VIESTISISÄLTÖJEN PÄÄ- JA OHEISTEEMAT

Oheisteemat	Logos	Ethos	Pathos	Populismi	Nationalismi	Huumori
Pääteemat						
Logos	6	6	2	1	3	3
Ethos	3	8	7	2	6	0
Pathos	2	4	25	2	9	14
Populismi	0	1	2	2	1	2
Nationalismi	2	6	10	4	11	2
Huumori	0	2	2	1	1	3